

Riksrevisionens styrelses redogörelse angående Riksrevisionens årsredovisning för 2008

Till riksdagen

Riksrevisionens styrelse överlämnar härmed Riksrevisionens årsredovisning för 2008. Enligt 12 kap. 7 § regeringsformen och 12 § lagen (2002:1023) med instruktion för Riksrevisionen ska styrelsen besluta om årsredovisning för myndigheten. Årsredovisningen har vid sammanträde den 18 februari 2009 fastställts av styrelsen.

Stockholm den 18 februari 2009

På Riksrevisionens styrelses vägnar

Eva Flyborg

Anna Aspegren

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Eva Flyborg (fp), Tommy Waidelich (s), Carina Adolfsson Elgestam (s), Ewa Thalén Finné (m), Alf Eriksson (s), Per Rosengren (v), Björn Hamilton (m), Margareta Andersson (c), Helena Hillar Rosenqvist (mp), Torsten Lindström (kd) och Ulla Löfgren (m).

Riksrevisionens årsredovisning 2008

Grundläggande bestämmelser

12 kap. 7 § regeringsformen

3 kap. 8 §, 8 kap. 12–14 §§ och 9 kap. 8 § riksdagsordningen

Lagen (2002:1022) om revision av statlig verksamhet m.m.

Lagen (2002:1023) med instruktion för Riksrevisionen

Lagen (2006:999) med ekonomiadministrativa bestämmelser m.m. för riksdagsförvaltningen, Riksdagens ombudsmän och Riksrevisionen

Förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag

Beslut och underskrifter

Riksrevisionens styrelse fattar beslut om Riksrevisionens årsredovisning enligt lagen (2002:1023) med instruktion för Riksrevisionen.

Riksrevisionens årsredovisning undertecknas i enlighet med 7 kap. 5 § i föreskriften (FRS 2006:10) om tillämpningen av lagen (2006:999) med ekonomiadministrativa bestämmelser m.m. för riksdagsförvaltningen, Riksdagens ombudsmän och Riksrevisionen med hänvisning till förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag av myndighetens ledning. Enligt lagen (2002:1023) med instruktion för Riksrevisionen leds myndigheten av riksrevisorerna.

Vi intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Riksrevisionens styrelse

Eva Flyborg (fp)
Ordförande

Tommy Waidelich (s)
Vice ordförande

Anne-Marie Pålsson (m)

Carina Adolfsson Elgestam (s)

Ewa Thalén Finné (m)

Alf Eriksson (s)

Per Rosengren (v)

Björn Hamilton (m)

Margareta Andersson (c)

Helena Hillar Rosengqvist (mp)

Torsten Lindström (kd)

Riksrevisionens ledning

Eva Lindström

Karin Lindell

Claes Norgren

Innehållsförteckning

Grundläggande bestämmelser.....	2
Beslut och underskrifter	2
Innehållsförteckning.....	4
Riksrevisorernas inledning	5
Resultatredovisning.....	7
Verksamhetens resultat.....	7
Ekonomisk översikt.....	10
Finansiering och kostnader	10
Väsentliga ekonomiska händelser under året.....	12
Årlig revision.....	14
Mål	14
Resultat och bedömning	15
Effektivitetsrevision	19
Mål	19
Resultat och bedömning	20
Internationell verksamhet	26
Internationellt utvecklingssamarbete	26
Internationell revision, samverkan och kontakter samt uppdagsverksamhet	32
Övrig avrapportering och externa kontakter	36
Mål	36
Resultat och bedömning	36
Styrelsen.....	40
Styrelsens behandling av granskningarna.....	40
Styrelsens övriga arbete.....	40
Vetenskapliga rådet	41
Kompetens och personal.....	42
Sammanfattande bedömning	42
Kompetens.....	42
Personal	45
Sjukfrånvaro och åtgärder för att förebygga ohälsa.....	46
Sammanställning över väsentliga uppgifter.....	47
Finansiell redovisning	48
Resultaträkning.....	48
Balansräkning	49
Anslagsredovisning	51
Finansieringsanalys	52
Tilläggsupplysningar och noter	55
Uppgifter om ledande befattningshavare.....	62
Ersättningar och förmåner som betalats ut under 2008.....	64
Framtida åtaganden.....	65

Riksrevisorernas inledning

Riksrevisionen granskar statens verksamhet. Uppdraget är att genom oberoende revision bidra till demokratisk insyn och medverka till god resurshushållning och effektiv förvaltning i staten.

En internationell lågkonjunktur och finanskris utan motstycke präglar nu förutsättningarna för näringsliv och offentlig sektor, men också många människors vardag. I detta läge synliggörs i än högre grad behovet av en oberoende, öppen och professionell revision. Genom revisionen får vi viktigt underlag som bidrar till lärande för framtiden och kan därmed förhoppningsvis undvika att göra om gamla misstag. För Riksrevisionens del innebär detta tydliga krav på att anpassa granskningen till förändringar i omvärlden. Den årliga revisionen ställs inför nya utmaningar i granskningen av statliga myndigheters och bolags verksamhet i det nya ekonomiska läget. Den interna styrningen och kontrollen i staten kommer nu att prövas i hanteringen av ett antal statliga krispaket och åtgärder för att mildra konsekvenserna av lågkonjunktur och finanskris.

Under 2008 har vi internt i myndigheten haft att hantera en besvärlig ekonomisk situation som krävde besparingsåtgärder i form av bland annat anställningsstopp, neddragning av kompetensutveckling och investeringar. Åtgärderna fick avsedd effekt. De gemensamma kostnaderna har minskat med 16 procent, från 166 miljoner kronor till 140 miljoner kronor. Vi har kunnat genomföra våra uppdrag även om delar av verksamheten har fått stå tillbaka. Detta innebär att vissa aktiviteter istället kommer att genomföras under 2009 och 2010. Riksrevisionen kommer bland annat att behöva nyrekrytera ett antal medarbetare. Genom ett aktivt agerande under 2008 bedömer vi dock att vi står väl rustade inför de kommande åren. Under 2008 har vi beslutat om en strategisk inriktning för verksamheten åren 2008-2011. I dokumentet redovisas strategier för att utveckla verksamheten med det övergripande målet att nå ökad verkningsgrad. Strategierna har utgjort underlag för arbetet med granskningsplan och verksamhetsplan.

Vi har nått våra mål inom effektivitetsrevisionen. Granskningsrapporterna har fyllt de interna kvalitetskraven. En vägledning för effektivitetsrevision har färdigställts under 2008. Målet att slutföra minst 30 granskningsrapporter har nåtts. Kostnaden per genomförd granskningsrapport har ökat, men samtidigt har kostnaderna minskat för förstudier och granskning som inte resulterar i någon rapport. Effektivitetsrevisionen har i huvudsak bedrivits inom de nio granskningsstrategier som fastställdes för 2008. Vi har nått våra mål också inom den årliga revisionen. Vi har under året avlämnat 260 revisionsberättelser. Revisionen har bedrivits enligt god sed och revisionsberättelserna har avlämnats i rätt tid. En del av den löpande granskningen har fokuserat myndigheternas arbete med implementeringen av den nya förordningen om intern styrning och kontroll.

En viktig ledstjärna för Riksrevisionens arbete är att granskningen ska ha hög verkningsgrad, dvs. att åtgärder faktiskt vidtas med anledning av vår granskning. Vi har under 2008 genomfört ett antal olika insatser i syfte att öka verkningsgraden. Vi har bland annat deltagit i ett antal seminarier och också utvecklat våra kontakter med media. I den årliga rapporten har vi sammanfattat de viktigaste iakttagelserna under det gångna året. I vår uppföljningsrapport har vi redovisat vilka resultat granskningen har lett till.

Inom det internationella utvecklingsarbetet kan vi konstatera att planerade projektaktiviteter i allt väsentligt genomförts. Vårt arbete har bidragit till att stärka våra systerorganisationers kapacitet och i flera länder förbättrat förutsättningarna för parlamentens kontrollmakt.

Vi riksrevisorer ser med förväntan fram emot resultatet av den pågående översynen av riksrevisionsreformen. Utredningens första förslag om ändrade rapporteringsformer är bra. Förslaget befäster den oberoende revisionens roll och tydliggör riksdagens och utskottens viktiga uppgift att utöva sin kontrollmakt. I detta läge är det tillfredsställande att kunna se tillbaka på ett framgångsrikt 2008 då vi nått målen för verksamheten. Att vi klarat detta, trots ett ansträngt ekonomisk läge, förklaras av medarbetarnas lojalitet, kompetens och mycket goda arbetsinsatser.

Resultatredovisning

Riksrevisionen är en myndighet under riksdagen med uppgift att granska den verksamhet som bedrivs av staten. Riksrevisionen ska genom oberoende revision bidra till demokratisk insyn och medverka till god resurshushållning och effektiv förvaltning i staten. Riksrevisionen ska årligen granska myndigheternas årsredovisningar (årlig revision) och genom granskning främja en sådan utveckling att staten med hänsyn till allmänna samhällsintressen får ett effektivt utbyte av sina insatser (effektivitetsrevision). Riksrevisionen ska även bedriva internationell verksamhet.

Riksrevisionens uppgifter framgår av lagen (2002:1022) om revision av statlig verksamhet m.m. samt av lagen (2002:1023) med instruktion för Riksrevisionen.

Verksamhetens resultat

Den årliga revisionen ska genomföras i enlighet med god sed för de granskningsobjekt som framgår av lagen om revision av statlig verksamhet. Den årliga revisionen har genomfört granskning enligt god revisionssed. Kvalitets-säkring under granskningen genomförs med flera olika insatser. Kvalitetskontroll efter genomförd granskning görs för ett urval av uppdrag. Revisionsberättelser har avgivits i rätt tid för alla granskade organisationer. Under året avgavs bl.a. 260 revisionsberättelser. Vi har bedrivit revisionen självständigt i förhållande till uppdragsgivaren och oberoende i förhållande till den granskade verksamheten. I arbetet följer vi internationella riktlinjer för revisionen.

Effektivitetsrevisionen ska genom granskning främja en sådan utveckling att staten med hänsyn till allmänna samhällsintressen får ett effektivt utbyte av sina insatser. Effektivitetsrevisionen ska hålla hög kvalitet. Vi kan konstatera att alla granskningsrapporter har uppfyllt de interna kvalitetskraven. En vägledning för effektivitetsrevision har färdigställts under 2008. Vägledningen är ett viktigt led i att utveckla kvaliteten i verksamheten. Vi ska nå hög verkkningsgrad, dvs. åtgärder ska vidtas med anledning av våra granskningar. En rad åtgärder har vidtagits för att öka verkkningsgraden av verksamheten. Det gäller bl.a. sättet på vilket vi väljer att inrikta granskningen och satsningar på kommunikation av granskningens resultat. Målet att slutföra minst 30 granskningsrapporter under året har nåtts. Kostnaderna per genomförd granskning har ökat. Samtidigt har kostnaderna minskat för förstudier och granskningar som inte resulterar i en publicerad granskningsrapport. Granskningen har huvudsakligen skett inom ramen för våra nio granskningsstrategier som används för att inrikta verksamheten mot utvalda områden och för att kunna dra generella slutsatser. I den årliga rapporten 2008 redovisades slutsatser av tre avslutade strategier, Hoten mot samhället, Regeringens tillämpning av det finanspolitiska ramverket samt Statliga bolag och stiftelser. Riks-

revisionen redovisar i den årliga uppföljningsrapporten vad våra granskningar lett till. Ett syfte med uppföljningen är att ge riksdagen underlag för att bedöma Riksrevisionens resultat.

I det internationella utvecklingssamarbetet ska Riksrevisionen stärka de nationella revisionsorganens kapacitet och förmåga att bedriva offentlig revision. I utvecklingssamarbetet utgår vi från inriktningen av Sveriges politik inom området och arbetar i enlighet med OECD/DAC:s riktlinjer. Utvecklingssamarbetet ska stärka parlamentens kontrollmakt. Riksrevisionen arbetar med de nationella revisionsorganens kapacitet, förutsättningar i lagstiftningen och parlamentens förmåga att agera. Inom det internationella utvecklingssamarbetet har vi under 2008 bedrivit sju samarbetsprojekt. Kontakter har också inletts med ytterligare tre samarbetspartners. Uppbyggnaden av en oberoende revision är en viktig del av utvecklingen av demokratin i våra samarbetsländer. Samtidigt har Riksrevisionen naturligen ett begränsat inflytande över utvecklingen i de enskilda samarbetsländerna. Faktorer som påverkar framgången av projekten är exempelvis ändrade politiska förutsättningar, ekonomisk utveckling och den säkerhetspolitiska utvecklingen i samarbetslandet. Vårt bidrag är självfallet begränsat i förhållande till de samlade resurser som krävs för en god utveckling. Vi kan emellertid konstatera att planerade projektaktiviteter i allt väsentligt har genomförts under året. Inriktningen av projekten är sådan att de ska bidra till uppfyllandet av de övergripande målen för verksamheten. Det internationella utvecklingssamarbetet har under 2008 enligt Riksrevisionens bedömning sammantaget bidragit till en utveckling i samarbetsländerna som stärkt revisionsorganens kapacitet och i flera länder också förbättrat förutsättningarna för parlamentens kontrollmakt.

Riksrevisionen har genomfört en rad aktiviteter inom ramen för internationell samverkan. Bland annat har vi INTOSAI:s uppdrag att leda arbetet med att utveckla internationella riktlinjer för finansiell revision inom offentlig verksamhet. Detta arbete har under året varit framgångsrikt.

Inför 2008 beslutade riksrevisorerna att vi ska arbeta mot målet att uppnå en verkningsfull och förtroendefull relation med våra intressenter. Syftet är att uppnå bästa möjliga verkningsgrad. Riksrevisionen har utvecklat kommunikationen av resultaten av verksamheten såväl med företrädare för regering och Regeringskansliet som med riksdagens utskott. Det finns en efterfrågan på riksrevisorernas närvaro i riksdagens utskott i samband med beredningen av resultatet av Riksrevisionens granskningar. Arbetet med uppföljning av revisionens resultat har också lett till en ökad uppmärksamhet på vilka åtgärder som vidtagits med anledning av revisionens iakttagelser och vilka åtgärder som återstår att vidta.

Den ökade anslagsbelastningen i början av året, som uppstod till följd av tidigare felaktigt beräknade avgifter för riksrevisorernas pensioner, föranledde ett relativt omfattande besparingsprogram för alla delar av myndigheten. En viktig utgångspunkt i valet av åtgärder var att i tid parera de ökande kostnaderna och minimera eventuella negativa konsekvenser för kärnuppgifternas genomförande. De fastställda målen för effektivitetsrevisionen, den årliga

revisionen och det internationella utvecklingssamarbetet påverkades därför inte. Trots att vi i väsentlig omfattning stoppade rekrytering, konsultstöd, utbildning och investeringar i verksamhetsstöd med mera har planerad granskning genomförts.

Vissa planerade insatser, bl.a. syftande till att kommunicera resultatet av revisionen, har av besparingskäl inte genomförts. Av samma skäl har även områdesbevakning, som är viktigt för att kunna planera kommande granskningar, inte genomförts i planerad utsträckning. Detsamma gäller den fortsatta utvecklingen av extern kvalitetssäkring och bedömning av våra granskningsrapporter. Besparingarna har också inneburit begränsningar i vissa investeringar i verksamhetsstöd, kompetens och kunskapsuppbyggnad.

Vidtagna besparingsåtgärder fick avsedda effekter på utgifterna 2008. Delar av den verksamhet som inte genomfördes 2008 ska i stället genomföras i första hand under 2009. Riksrevisionen har vid ingången av 2009 betydligt färre anställda än vid ingången av 2008. Det finns nu ett behov av att genomföra investeringar i verksamhetsstöd och anställa personal för att skapa förutsättningar för att nå målen även 2009 och framåt. Den planerade verksamheten 2009 medför att väsentliga delar av det ingående anslagssparandet beräknas förbrukas under 2009.

Under 2007 inleddes arbetet med att utarbeta en ny strategisk inriktning för Riksrevisionen för åren 2008–2011. Ett antal strategier med gemensamt fokus att öka verkningsgraden av revisionen och det internationella utvecklingssamarbetet utarbetades. Riksrevisorerna fastställde inriktningen i juli 2008.

Från 2008 gäller förordningen (2007:603) om intern styrning och kontroll för myndigheter som enligt regeringsbeslut ska inrätta internrevision enligt internrevisionsförordningen (2006:1228). Riksrevisorerna har beslutat att Riksrevisionen, i avvaktan på en reglering för riksdagens myndigheter, redan nu ska inleda arbetet med en tillämpning av förordningen om intern styrning och kontroll. Under 2008 har en inledande riskanalys genomförts och kontrollåtgärder för de mest centrala riskerna identifierats, fastställts och inarbetats i verksamhetsplanen. Riskanalysen är emellertid preliminär och den analys som gjorts ska fördjupas och följas upp under första kvartalet 2009.

Riksdagen genomför för närvarande en uppföljning av Riksrevisionsreformen och i november lämnade utredningen ett delbetänkande¹.

Claes Norgren tillträdde som riksrevisor den 1 juli och efterträdde då Lennart Grufberg.

¹ Uppföljning av Riksrevisionsreformen. Riksrevisionens styrelse, ledning och hanteringen av effektivitetsgranskningar (2008/09:URF1).

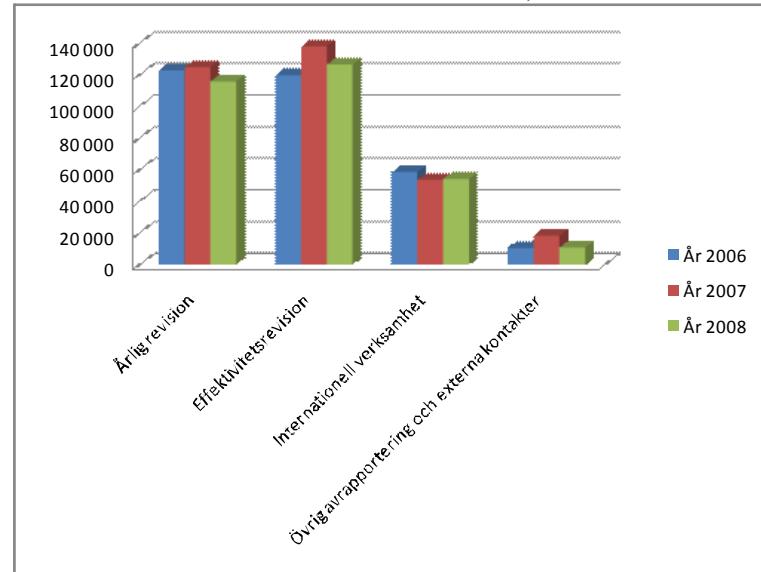
Ekonomisk översikt

I den ekonomiska översikten lämnas en sammanfattning av förändringarna och väsentliga händelser avseende Riksrevisionens finansiering, kostnader och anslag. Riksrevisorerna har beslutat att genomföra en översyn av myndighetens administrativa processer. Målet för översynen är att säkerställa ett effektivt utnyttjande av myndighetens resurser i syfte att frigöra resurser för kärnverksamheterna.

Finansiering och kostnader

Diagrammet nedan visar Riksrevisionens kostnader² per verksamhetsgren.

DIAGRAM 1: FÖRDELNING PER VERKSAMHETSGREN², TKR

² Kostnaderna i diagrammet har reducerats med intäkter andra än sådana av anslag och intäkter som redovisats mot inkomstitel, jämför med tabell 1.

TABELL 1: VERKSAMHETENS KOSTNADER³ OCH ANDRA INTÄKTER ÄN ANSLAG OCH INKOMSTITTEL 2006–2008, TKR

	2006	2007	2008
Intäkter (andra än av anslag och ink.titel)	4 116	4 015	1 763
Årlig revision	334	560	417
Effektivitetsrevision	330	566	460
Internationell verksamhet	3 451	2 821	867
Övrig avrapportering och externa kontakter	2	69	18
Kostnader	313 566	337 043	309 541
Årlig revision	123 173	125 612	116 341
Effektivitetsrevision	120 238	138 677	127 036
Internationell verksamhet	59 341	54 304	55 202
Övrig avrapportering och externa kontakter	10 815	18 450	10 962

Alla verksamhetsgrenar, förutom internationell verksamhet, har ett lägre utfall för såväl kostnader som intäkter jämfört med föregående år. En viktig förklaring är att de gemensamma kostnaderna har minskat med 16 procent, från 166 miljoner kronor till 140 miljoner kronor. Verksamhetens kostnader inklusive transfereringar uppgår till sammanlagt till 310 (337)⁴ miljoner kronor.

Orsaken till förändringen av de gemensamma kostnaderna är främst lägre lönekostnader, senareläggning av investeringar och utvecklingsaktiviteter samt minskade inköp av tjänster avseende konsulter och utbildningar. Minskningen av lönekostnaderna beror på flera faktorer där den enskilt största är fakturan⁵ från SPV avseende retroaktiva pensionsavgifter. Fakturan belastade 2007 års kostnader. Andra orsaker är ökat antal tjänstlediga, färre särskilda överenskommelser om pensioner samt minskad övertid, vilket i sin tur resulterat i lägre kostnader för sociala avgifter.

Andra intäkter, än anslag och intäkter som redovisas mot inkomstittel, avser bidragsintäkter från Världsbanken, avgiftsintäkter från internationell verksamhet samt finansiella intäkter. Avgiftsintäkterna inom internationell verksamhet har dock minskat jämfört med föregående år då ett projekt i Malawi avslutades.

Anslag

Årets anvisade medel för anslag 90:1 Riksrevisionen uppgick till 290,1 miljoner kronor inklusive tilläggsbudget. Beaktat ingående anslagssparande var disponibelt belopp 297,1 miljoner kronor. Utgifterna på anslaget uppgick till 284,4 miljoner kronor, motsvarande 95,7 procent av totalt disponibelt belopp. Det samlade anslagssparandet på förvaltningsanslaget uppgår till 12,7 miljoner kronor.

³ Kostnaderna i tabellen har justerats för förändrade avsättningar avseende personal från Riksrevisionsverket (RRV) och Riksdagens revisorer. Denna kostnad har inte fördelats ut till verksamhetsgrenarnas tabeller.

⁴ Belopp inom parentes avser jämförelsetal för 2007.

⁵ Se avsnitt *Retroaktiva pensionsavgifter*.

För anslag 8:5 Riksrevisionen: Internationellt utvecklingssamarbete har 39,3 miljoner kronor utnyttjats, vilket motsvarade 98,3 procent av anvisade medel om 40,0 miljoner kronor. Riksrevisionen har för detta anslag beslutat att föra bort anslagssparandet som vid årets slut översteg tre procent av anslaget som indragning av anslagsbelopp.

Väsentliga ekonomiska händelser under året

Retroaktiva pensionsavgifter

Riksrevisionen erhöll i januari 2008 en faktura från SPV om 9,6 miljoner kronor avseende pensionsavgifter för de riksrevisorerna som tillträdde den 1 juli 2003.

Bakgrunden till fakturan är att riksrevisorerna i samband med tillträdet 2003 registrerades på pensionsavtal PA-03, och avgifterna betalades därmed i enlighet med detta pensionsavtal. I oktober 2003 beslutade dock Nämnden för lön till riksrevisorerna att pensionsavtalet PA-91 skulle gälla för riksrevisorerna. SPV uppmärksammade 2005 Riksrevisionen på att pensionsbetalningarna för riksrevisorerna gjordes enligt felaktigt pensionsavtal. SPV och Riksrevisionen samarbetade under 2006 för att rätta de uppkomna felaktigheterna i underlaget för åren 2003–2006. I början av 2007 gjordes slutlig rättning. Därefter återbetalade SPV under 2007 drygt 4,3 miljoner kronor som betalats i enlighet med PA-03. Fakturan på 9,6 miljoner kronor avseende riksrevisorernas pensionsavgifter för 2003–2006 enligt PA-91 tillställdes Riksrevisionen i januari 2008.

Efter det att fakturan erhållits begärde Riksrevisionen att SPV skulle kontrollera premieberäkningen. Den 27 maj 2008 inkom en redogörelse från SPV. De totala ekonomiska konsekvenserna av de retroaktiva avgifterna blev följaktligen kända först då en del av verksamhetsåret 2008 förflutit.

I mitten av januari 2009 erhöll myndigheten ännu en slutlig avstämning av retroaktiva premier avseende 2003–2007. Denna avstämning innebär en ytterligare kostnad om 0,7 miljoner kronor.

Under slutet av 2007 uppnådde Riksrevisionen den fulla kapaciteten för granskningsverksamheten som anslagsnivån bedömts ge utrymme för, vilket innebar att en större del av myndighetens anslag redan var bundet i fasta kostnader såsom personal, lokaler, anläggningstillgångar med mera.

Mot bakgrund av ovan redovisade begärde myndigheten ett ökat anslag med 5,3 miljoner kronor för 2008 för att täcka de retroaktiva pensionsavgifterna. Beslut om tilläggsbudgeten fattades av riksdagen den 20 november 2008 och anslaget utbetalades av Riksgäldkontoret den 31 december 2008. Riksdagsstyrelsens beslut i form av anslagsdirektiv om att Riksrevisionen kunde disponera medlen fattades den 21 januari 2009. Riksrevisionen kunde följaktligen inte disponera medlen under 2008 och dessa 5,3 miljoner kronor finns med i anslagssparandet för året.

Besparingsåtgärder under året

Fakturan från SPV på 9,6 miljoner kronor i januari 2008 innebar således en ytterligare anslagsbelastning för myndigheten, varför det infördes särskilda besparingskrav under sju månader. Under denna period infördes anställningsstopp, vilket resulterat i minskade löne- och utbildningskostnader för nyanställda. Under 2008 slutade 65 personer sin tjänst. 32 tjänster, d.v.s. knappt hälften av både planerade och oplanerade avgångar, återbesattes. Uteblivna rekryteringar och restriktiva återbesättningar resulterade i att antalet anställda minskade under året, vilket bidrog till att lönekostnader liksom andra kostnader såsom resekostnader minskade.

Under denna period senarelades också planerade investeringar och utvecklingsaktiviteter inom stödverksamheten, vilket medförde en kraftig minskning av kostnader för räntor, avskrivningar och konsultinsatser. Endast inköp av varor och tjänster som var absolut nödvändiga för att bedriva löpande verksamhet och fullfölja påbörjade aktiviteter godkändes.

De vidtagna besparingsåtgärderna skapade ett ekonomiskt utrymme som möjliggjorde den ytterligare anslagsbelastning som uppstod på grund av den aktuella fakturan på 9,6 miljoner kronor. Den ansträngning som gjordes under denna period möjliggjorde också att stoppade eller senarelagda aktiviteter successivt återupptogs mot slutet av året. Framför allt har återbesättningar och utbildningar kommit i gång och planering av utvecklingsaktiviteter har påbörjats.

Sammanfattning

De åtgärder som återupptogs sent på året, särskilt rekrytering och anlåtande av konsulter, är tidskrävande processer. Avsedd effekt uppstår därför med viss fördröjning. Detta medförde, tillsammans med det förhållandet att beslut om tilläggsbudget fattades först i november, att anslagssparandet för 2008 blev större än vad vi räknat med. Sammanfattningsvis kan dock konstateras att tack vare genomförda besparingar och anslagsökning genom tilläggsbudget finns goda förutsättningar för ekonomisk stabilitet under 2009 och 2010.

Årlig revision

Riksrevisionen ska enligt 3 § lagen (2002:1022) om revision av statlig verksamhet m.m. granska årsredovisningen för

- Staten,
- Regeringskansliet och, med undantag för AP-fonderna, de förvaltningsmyndigheter som lyder under regeringen,
- Riksdagsförvaltningen, Riksdagens ombudsmän, Riksbanken och Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond samt
- Kungliga Slottsstaten och Kungliga Djurgårdens Förvaltning.

Om det föreligger en skyldighet att lämna delårsrapport ska den granskas med undantag för prognoser.

Enligt 5 § samma lag ska granskningen av årsredovisningen genomföras enligt god revisionsbedömning. Granskningen av årsredovisningen syftar till att bedöma dels om redovisningen är tillförlitlig och räkenskaperna rättvisande, dels om ledningen i sin förvaltning följer tillämpliga föreskrifter och särskilda beslut.⁶ Granskningen ska efter varje räkenskapsår avslutas med en revisionsberättelse. Granskningen av en delårsrapport ska avslutas med ett revisorsintyg.

Av 1 § samma lag framgår att Riksrevisionen får utse revisorer i statliga bolag och stiftelser. Granskning sker då i enlighet med aktiebolagslagen (2005:551) respektive stiftelselagen (1994:1220).

Mål

Den årliga revisionen bedrivs utifrån tre övergripande mål, vilka framgår av lagen (2002:1022) om revision av statlig verksamhet m.m.

Den årliga revisionen ska genomföra granskning av årsredovisningar enligt god revisionsbedömning. Att genomföra granskning enligt god revisionsbedömning innebär att revisorn utgår från en bedömning om risk för väsentliga fel i årsredovisningen. Inriktning och omfattning av revisionen anpassas till den bedömda risken. God revisionsbedömning utgörs, enligt Riksrevisionens tolkning, av den sed för revision av statlig verksamhet som tas fram inom INTOSAI⁷ och som utgår från International Standards for Auditing, som tas fram av IFAC⁸. God revisionsbedömning för Riksrevisionen finns dokumenterad i en vägledning för årlig revision.

Revisionsberättelser och revisorsintyg ska avges i rätt tid för de myndigheter som omfattas av lagen om statlig revision. Revisionsberättelser ska avges inom en månad från det datum då årsredovisningen inkommit till regeringen respektive riksdagen. Revisorsintygen ska avges inom tre veckor från det datum då delårsrapporten inkommit till regeringen.

⁶ För redovisningen för staten, Regeringskansliet, Kungliga Slottsstaten samt Kungliga Djurgårdens Förvaltning gäller att revisionen inte ska avse ledningens förvaltning.

⁷ International Organization for Supreme Audit Institutions.

⁸ International Federation of Accountants.

Den årliga revisionen ska bedrivas självständigt i förhållande till uppdragsgivaren och vara oberoende i förhållande till den granskade verksamheten. Detta mål innebär att den årliga revisionen ska bedrivas enligt god revisorssed. Denna uttolkas i Riksrevisionens etikpolicy, vilken baseras på INTOSAI:s Code of Ethics.

Resultat och bedömning

Sammanfattande bedömning

Riksrevisionen bedömer sammanfattningsvis att målen för den årliga revisionen är uppfyllda.

Måluppfyllelse

Den årliga revisionen ska genomföra revision av årsredovisningar enligt god revisionssed. Riksrevisionen kontrollerar huruvida den årliga revisionen uppfyller god revisionssed bland annat genom olika former av kvalitetssäkring. Denna kontroll innefattar flera delar såsom råd till ansvarig revisor vid risk för invändning, löpande kvalitetssäkring av revision av större myndigheter under pågående granskning samt kvalitetskontroll i efterhand av genomförd granskning.

Härutöver säkerställs enhetlighet och likvärdighet i bedömningar genom att ett särskilt kvalitetsråd finns inrättat. Detta ger råd till ansvariga revisorer vid risk för invändning eller andra frågor av principiellt intresse. Kvalitetsrådets bedömningar publiceras löpande på Riksrevisionens intranät för att utgöra råd och stöd till andra ansvariga revisorer. Utöver att ge råd om vad god revisionssed påbjuder är syftet med kvalitetsrådet att säkerställa rimligt lika bedömningar inom Riksrevisionen.

Löpande kvalitetssäkring genomförs för de elva största reviderade myndigheterna i enlighet med instruktion för kvalitetsrådet för årlig revision. Syftet med den löpande kvalitetssäkringen är dels att utgöra ett stöd för ansvarig revisor i de enskilda uppdragen, dels att löpande säkerställa kvaliteten och åtgärda eventuella brister.

Kvalitetskontroll i efterhand syftar till att bedöma om granskningen utförts enligt god revisionssed och genomförs för varje ansvarig revisor minst vart tredje år. Kvalitetskontrollen vad gäller revision av myndigheter genomförs av kvalitetsrådet och av erfarna auktoriserade revisorer inom myndigheten vad gäller revision av bolag och stiftelser. Resultatet av kvalitetskontrollen rapporteras till respektive ansvarig revisor. Dessutom sammanställs en rapport som sammanfattar resultatet av kontrollen. Under 2008 kontrollerades den genomförda revisionen vid 26 myndigheter, bolag, stiftelser med mera, avseende räkenskapsåret 2007. Samtliga kontrollerade granskningar bedömdes uppfylla god revisionssed.

Under 2008 genomförde FAR/SRS på uppdrag av Revisorsnämnden en kvalitetskontroll avseende de auktoriserade och godkända revisorer som verkar vid Riksrevisionen. Denna kontroll omfattade revision av myndigheter, bolag och stiftelser. I kvalitetskontrollen ingår att bedöma den rutin för kvalitetskontroll som finns inom Riksrevisionen. Kvalitetskontrollanterna konstaterade att det inte framkommit något som tyder på att revisionsverksamheten inte bedrivits i enlighet med god revisorssed och god revisionsmed.

Revisionsberättelser och revisorsintyg ska avges i rätt tid. För de objekt som omfattas av lagen om revision av statlig verksamhet har 254 revisionsberättelser och två revisorsintyg avseende myndigheternas årsredovisningar för räkenskapsåret 2007 avgivits under 2008. Av dessa innehöll tio revisionsberättelser en invändning. Dessutom har ytterligare sex revisionsberättelser avgivits avseende avvecklingsmyndigheters årsredovisningar för del av 2008. En av dessa innehöll en invändning. Invändningarna beskrivs mer utförligt i Riksrevisorernas årliga rapport.

Samtliga revisionsberättelser och intyg har avgivits i rätt tid.

En invändning innebär att Riksrevisionen funnit väsentliga fel i årsredovisningen. Felen har ofta orsakats av brister i intern styrning och kontroll. De är av varierande slag och kan avse anslagsöverskridande, fel i redovisningen och befogenhetsöverträdelser. Vanligtvis återkommer inte ett fel flera år i rad, utan åtgärdas till nästa årsredovisning. Antalet invändningar varierar något år från år, men ligger någorlunda konstant mellan 10 och 15 invändningar. Även antalet revisionsobjekt varierar något år från år och beror på avvecklingar, sammanslagningar och nybildningar av myndigheter.

I september lämnade Riksrevisionen revisorsintyg avseende myndigheternas delårsrapporter. För affärsverken lämnades däremot revisorsintyg i november avseende tertial 2. Sammantaget har 51 revisorsintyg avgivits avseende delårsrapporter under 2008. Av dessa innehöll tre invändning. Delårsrapporter granskas endast översiktligt, vilket innebär att ingen fullständig granskning görs. Antalet delårsrapporter har kraftigt minskat de senaste åren, dels på grund av ändrat regelverk, dels på grund av att ytterligare myndigheter har fått dispens från krav på delårsrapport.

TABELL 2: ANTAL REVISIONSBERÄTTELSE MED MERA 2006–2008

	2006	2007	2008
Revisionsberättelser (avser årsredovisningar)	257	260	260
– varav invändningar	16	11	11
Revisorsintyg (avser delårsrapporter)	119	84	51
– varav invändningar	2	2	3
Revisionsrapporter	67	52	91

Utöver revisionsberättelser och revisorsintyg rapporterar Riksrevisionen sina iakttagelser muntligt och vid behov även skriftligt, i form av revisionsrapporter.

ter och revisions-PM, till respektive myndighet. Dessutom avges särskilda rapporter avseende myndigheternas redovisning i enlighet med lagen (2005:590) om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m. (transparenslagen). Revisionsrapporter avges normalt när en invändning lämnats i revisionsberättelse eller revisorsintyg, eller när Riksrevisionen har andra iakttagelser som behöver komma till styrelsens/generaldirektörens kännedom. Antalet revisionsrapporter varierar kraftigt mellan åren, beroende på vilka frågor som granskats och om det är styrelsen/generaldirektören som har att vidta åtgärder eller någon annan inom myndigheten. En kort sammanfattning av varje rapport redovisas i Riksrevisorernas årliga rapport.

Riksrevisionen förordnar auktoriserade revisorer som genomför revision av statliga bolag och stiftelser bildade av staten. Under 2008 har Riksrevisionens förordnade revisorer avgivit revisionsberättelse i 27 bolag och 6 stiftelser. Granskning av bolag och stiftelser sker genom så kallad gemensam revision⁹ tillsammans med en stämмоvald revisor.

I budgetpropositionen för 2009 har regeringen redovisat åtgärder och kommentarer med anledning av de invändningar som Riksrevisionen lämnat avseende myndigheternas årsredovisningar.

Den årliga revisionen ska bedrivas självständigt i förhållande till uppdragsgivaren och vara oberoende i förhållande till den granskade verksamheten. De krav som ställs på revisorernas självständighet och oberoende framgår av den etikpolicy som finns framtagna inom Riksrevisionen och som baseras på INOTSAI:s Code of Ethics. Revisorn ska för varje uppdrag dokumentera oberoendet för teamets alla medarbetare i förhållande till den granskade organisationen i en särskild analys. I kvalitetskontrollen i efterhand ingår att kontrollera om en sådan analys gjorts. Den genomförda kontrollen visar inte på några brister avseende revisorernas oberoende.

Kostnader

Kostnaderna för årlig revision har minskat främst beroende på minskade påslag för gemensamma kostnader med 13 miljoner kronor samtidigt som lönekostnaderna ökat med 3 miljoner kronor (se Ekonomisk översikt om orsaker till minskade gemensamma kostnader).

⁹ Gemensam revision innebär att revisorerna har ett gemensamt ansvar för att planera och genomföra revisionen samt komma överens om en arbetsfördelning sinsemellan.

TABELL 3: FÖRDELNING AV KOSTNADER¹⁰ MELLAN OLIKA TYPER AV GRANSKNINGSOBJEKT 2006–2008, TKR

	2006	2007	2008
Myndigheter	117 902	119 381	110 830
Bolag och stiftelser	4 937	5 670	5 102
Summa	122 839	125 051	115 932

Redovisade timmar inom verksamhetsgrenen Årlig revision är något färre 2008 jämfört med 2007.

TABELL 4: ANTAL REDOVISADE TIMMAR INOM ÅRLIG REVISION 2006–2008

	2006	2007	2008
Myndigheter	109 739	107 704	107 557
Bolag och stiftelser	4 075	4 688	4 428
Summa	113 814	112 392	111 985

Avgifter för årlig revision

Riksrevisionen ska ta ut avgift¹¹ för årlig revision samt för revision i de fall som avses i aktiebolagslagen (2005:551) och stiftelselagen (1994:1220). Avgiften ska beräknas så att full kostnadstäckning uppnås. Riksdagen har beslutat om vilken tidtaxa som ska tillämpas. Ersättning för direkta kostnader för konsulter, resor och liknande bestäms för sig. Riksrevisionen redovisar inkomsterna mot inkomsttitel 2558 Avgifter för årlig revision och disponerar således inte avgifterna.

TABELL 5: ÖVERSKOTT INOM ÅRLIG REVISION 2006–2008, TKR

	2006	2007	2008
Intäkter	120 538	132 215	135 458
Kostnader	122 839	125 051	115 932
Årets överskott/underskott (-)	-2 301	7 164	19 526
Akkumulerat över-/underskott (-)	-3 603	3 561	23 087

Minskade kostnader orsakas, som nämnts ovan, främst av lägre gemensamma kostnader i år än föregående år.

Riksrevisionen planerar att med anledning av överskottet se över avgifterna under 2009.

¹⁰ Kostnaderna i tabellen omfattar myndighetsgemensamma finansiella intäkter då gemensamma kostnader som fördelats hit först minskats med dessa intäkter.

¹¹ Enligt 14 § lagen (2002:1022) om revision av statlig verksamhet m.m.

Effektivitetsrevision

Effektivitetsrevision bedrivs med utgångspunkt i bestämmelserna i lagen (2002:1022) om revision av statlig verksamhet m.m. Riksrevisorerna väljer själva vad som ska granskas inom ramen för granskningsmandatet. Valet av granskningar måste därför utgå från en grundlig bedömning av risk och väsentlighet. En viktig del av effektivitetsrevisionen är därför områdesbevakningen. Den syftar till att upptäcka och fånga in väsentliga risker och problem inom olika områden och ligger till grund för inriktningen av granskningen kommande år. Riksrevisorernas beslut om granskningens inriktning redovisas i en granskningsplan och en verksamhetsplan.

I verksamhetsplanen beslutas vilka förstudier som ska genomföras. Syftet med förstudien är att ta fram underlag för riksrevisors beslut om eventuell granskning. Av förstudien ska det framgå om förmodade problem som identifierats i samband med områdesbevakningen är både granskningsvärda och granskningsbara. Merparten av de förstudier som genomförs går vidare till granskning.

Mål

Effektivitetsrevisionen ska främst ta sikte på förhållanden med anknytning till statens budget, genomförande och resultatet av statlig verksamhet och åtaganden i övrigt, men får också avse de statliga insatserna i allmänhet. Granskningarna ska främja en sådan utveckling att staten med hänsyn till allmänna samhällsintressen får ett effektivt utbyte av sina insatser. Effektivitetsrevisionen ska bedrivas inom hela Riksrevisionens mandat och i enlighet med den av riksrevisorerna fastställda inriktningen såsom den fastställts i granskningsplanen för 2008.

Varje granskningsrapport ska uppfylla ett antal internt formulerade kvalitetskriterier. Dessa anger att presentationen är välstrukturerad, lättbegriplig och saklig, att den valda metodansatsen är ändamålsenlig, att slutsatserna är väl underbyggda utifrån de iakttagelser som gjorts, att rekommendationerna är tydliga och väl adresserade samt att rapporterna kan utgöra underlag för ansvarsutkrävande. För Riksrevisionen gäller också att verksamheten ska leda till hög verkningsgrad. För granskningsrapporterna innebär detta att de ska leda till högre effektivitet i statlig förvaltning, dvs. att de brister som Riksrevisionen uppmärksammar också åtgärdas.

Riksrevisionen vill med granskningarna täcka in ett brett område av den statliga förvaltningen. Målet för 2008 var därför att slutföra minst 30 granskningsrapporter under året.

Resultat och bedömning

Sammanfattande bedömning

Riksrevisionens samlade bedömning är att granskningsrapporterna generellt sett håller rätt kvalitet och att åtgärder i relativt hög utsträckning vidtas till följd av granskningarna. Målet om minst 30 slutförda granskningsrapporter har uppnåtts. Detta trots en ansträngd ekonomisk situation, med bl.a. anställningsstopp under delar av år 2008. Ett skäl till att Riksrevisionen likväl nått målet är att resurserna har koncentrerats till förstudier och granskningar, medan områdesbevakning och efterarbete har fått stå tillbaka resursmässigt. Riksrevisionens bedömning är dock att områdesbevakning och efterarbete långsiktigt behöver ligga på en högre nivå för att vi även kommande år ska kunna nå våra mål.

Måluppfyllelse

Effektivitetsgranskningen ska hålla hög kvalitet

Riksrevisionen ställer upp interna mål och krav på kvalitet i granskningsrapporterna. Riksrevisionens bedömning är att dessa mål har uppfyllts. Under 2009 kommer formerna för extern kvalitetssäkring att prövas. Nedan redovisas resultat och insatser som gjorts under året med det primära syftet att säkerställa en tillräcklig kvalitet i rapporterna.

Interna kvalitetskrav ställs på alla granskningsrapporter. Riksrevisionens granskningsrapporter ska kännetecknas av en hög och jämn kvalitet. Inom effektivitetsrevisionen genomförs därför interna kvalitetssäkringsinsatser i varje granskning. Kvalitetssäkringsinsatser utförs i vissa fall även av externa experter och forskare. Syftet är inte bara att säkra kvaliteten i den enskilda granskningen, utan också att ge underlag för utveckling av styrdokument och metodstöd. Den interna kvalitetssäkringen sker obligatoriskt vid tre avstämningstidpunkter; när förstudie avslutas, under pågående granskning (mittavstämning) och inför förslag till granskningsrapport. Gemensamt för alla avstämningar är att de föregår ett beslut av riksrevisor eller en föredragning för riksrevisor. De granskningsrapporter som publicerats under 2008 har uppfyllt de interna kvalitetskraven.

Fakta-granskning genomförs inom ramen för alla granskningar. Fakta-granskning innebär att alla primärt granskade organisationer får ta del av ett rapportutkast under en senare del av granskningsfasen. Den granskade organisationen har då möjlighet att lämna synpunkter. Fakta-granskning är en central del av kvalitetssäkring.

En vägledning för effektivitetsrevisionen har införts. Under 2008 har en intern vägledning för effektivitetsrevisionen färdigställts. Vägledningen har INTOSAI:s Implementation Guidelines for Performance Auditing som utgångspunkt, men är anpassad till det uppdrag som Riksrevisionen fått av riksdagen och de krav som riksrevisorerna ställer på verksamheten. Syftet med vägledningen är att underlätta och effektivisera det dagliga arbetet för

medarbetarna inom effektivitetsrevisionen och ytterst att säkerställa en tillräcklig kvalitet i granskningsrapporterna. Vägledningen är webb-baserad för att möjliggöra regelbundna förändringar i takt med att kunskaper och erfarenheter om effektivitetsrevision utvecklas.

Ökade kontakter med forskarvärlden. När det gäller kvaliteten i granskningarna har Riksrevisionen under de senaste åren påbörjat ett arbete att öka inslagen av extern kvalitetssäkring med målet att också utveckla former för en extern kvalitetsbedömning av genomförda granskningar. Utgångspunkten för arbetet är dels att de senaste årens val av granskningar i sig har krävt ett ökat inslag av extern specialistkompetens, dels att en bedömning av kvalitet för att bli trovärdig bör bygga på av Riksrevisionen oberoende källor.

Under 2008 har Stockholms universitet, på uppdrag av Riksrevisionen, presenterat en studie av den effektivitetsgranskning som genomförts mellan 2003 och 2007. Syftet har varit att via en kartläggning av granskningarna illustrera och klassificera hur svensk effektivitetsrevision ser ut, och med ledning av gjorda iakttagelser ge vissa rekommendationer inför Riksrevisionens fortsatta arbete med att utveckla kvaliteten i granskningen. Studiens resultat har bidragit till den ökade fokuseringen på att i granskningarna klargöra effekter, prestationer och kostnader.

Insatser av Vetenskapliga rådet. Det vetenskapliga råd som är knutet till Riksrevisionen (se även avsnitt Vetenskapliga rådet) har engagerats för diskussioner om till exempel kvalitetsfrågor och val av metod. Flera projektgrupper har föredragit pågående granskningar och medlemmarna i rådet har då bidragit till det fortsatta arbetet i den aktuella granskningen.

Effektivitetsgranskningen ska nå hög verkningsgrad

Riksrevisionen utarbetar, bland annat med utgångspunkt från önskemål framförda av riksdagens finansutskott, en årlig uppföljningsrapport. I den senaste uppföljningsrapporten, publicerad i april 2008 (Dnr 30-2007-1359), redovisar Riksrevisionen bedömningen att granskningarna ger upphov till ett stort antal åtgärder i den statliga verksamheten. Uppföljningsrapporten visar samtidigt att det tar viss tid innan dessa förändringar genomförs. Något äldre granskningar har som regel lett till fler åtgärder jämfört med rapporter som nyligen presenterats.

Nedan redovisas olika insatser som gjorts under året med syftet att öka rapporternas verkningsgrad.

Insatser för att välja rätt områden att granska. En viktig förutsättning för att nå en hög verkningsgrad är att välja rätt områden att granska. Vi bevakar och analyserar därför den statliga verksamheten innan vi påbörjar granskningarna. En del i arbetet med att åstadkomma en hög verkningsgrad är att fokusera granskningsinsatserna mot olika teman. Huvuddelen av de effektivitetsgranskningar som görs ligger inom ramen för sådana granskningsstrategier. Strategierna är mer eller mindre långsiktiga och innebär att flera granskningar genomförs för att belysa en central frågeställning ur olika perspektiv. De samlade slutsatserna av de granskningar som genomförs inom ramen för

en strategi redovisas i Riksrevisionens årliga rapport. Enligt Granskningsplan 2008 inriktades granskningen mot nio olika granskningsstrategier:

- Offentliga finanser
- Staten och arbetsmarknaden
- Effektiv förvaltning
- Statliga bolag och stiftelser
- Hållbara transfereringssystem
- Hoten mot samhället
- Statens roll i utbildningssystemet
- Genomförandet av bostadspolitiken
- Förtroendet för rättsväsendet

Redovisning av granskningsstrategier. I årliga rapporten 2008 (RiR 2008:10) redovisades slutsatser av granskningen inom tre granskningsstrategier. Redovisningen av strategin om hoten mot samhället byggde på sju olika granskningar från de senaste åren av grundläggande samhällsfunktioner som medborgarna ska kunna förutsätta fungerar även vid extraordinära händelser. Granskningarna ger en samlad bild av betydande brister i den svenska krisberedskapen. I den årliga rapporten kunde även vissa slutsatser dras av vår pågående granskning av regeringens tillämpning av det finanspolitiska ramverket. På basis av tio granskningar genomförda under åren 2006 till 2008 kunde vi konstatera att det ramverk som etablerats under det senaste decenniet haft stor betydelse för den finanspolitiska stabiliteten i Sverige, samtidigt som förtroendet för den finanspolitiska styrningen förutsätter en hög grad av öppenhet och transparens i redovisningen. Granskningarna har visat att mycket fungerar bra och att regeringens rapportering kring det finanspolitiska ramverket förbättrats i de senaste propositionerna, men också att det finns brister och problem. Slutligen redovisades i den årliga rapporten vissa slutsatser av vår granskning av statliga bolag och stiftelser. De tre granskningar som gjorts av hur staten styr och följer upp det stora antal stiftelser man bildat genom åren visar att det saknas överblick och att möjligheterna till insyn och uppföljning utnyttjas i låg grad.

Aktiv kommunikation av granskningsresultaten. Efter att effektivitetsrevisionsgranskningar publiceras vidtar efterarbete bland annat i form av olika kommunikationsinsatser. För effektivitetsrevisionen handlar det om att informera riksdagen, regeringen, berörda myndighetsledningar och allmänheten om resultatet i respektive granskningsrapport. Detta efterarbete redovisas mer ingående i kapitlet Övrig rapportering och externa kontakter.

Antalet granskningsrapporter

Målet att under 2008 slutföra 30 granskningar har uppnåtts.

TABELL 6: ANTAL SLUTFÖRDA GRANSKNINGSRAPPORTER 2006–2008¹²

	2006	2007	2008
Summa	31	30	30

Kostnader

Kostnader och kvalitet

Finansutskottet framförde i sitt betänkande (2007/08:FiU28) avseende Riksrevisionens årsredovisning och uppföljningsrapport för 2007 att man välkomnade den utveckling av nyckeltal som skett i årsredovisningen men att Riksrevisionen också borde återkomma till riksdagen med en tydlig redovisning av huruvida de ökade nedlagda resurserna per granskning medfört avsedd kvalitetshöjning.

Samtliga granskningar som publiceras av Riksrevisionen har som tidigare nämnts genomgått en intern kvalitetssäkring och motsvarar internt formulerade kvalitetskrav. Riksrevisionen vill dock avvakta det pågående utvecklingsarbetet med att få till stånd en tillförlitlig extern bedömning av kvaliteten i granskningsrapporterna, innan en mer utförlig och samlad redovisning lämnas i årsredovisningen avseende kvaliteten i enskilda granskningar.

Av betydelse för kvaliteten i granskningsverksamheten är inte bara bedömd kvalitet i en enskild rapport, utan också hur effektivt de tillgängliga resurserna för granskning har använts. De senaste åren har kostnaderna minskat för förstudier och granskningar som inte resulterar i en publicerad granskningsrapport (se tabell nedan). Denna typ av kvalitetsbristkostnad är till viss del oundviklig men bör hållas på en rimligt låg nivå. Effektivare former för områdesbevakning och verksamhetsplanering har också medgett en minskad resursinsats som under 2008 bidrog till att förstudier och granskningar kunde bibehållas på i stort sett oförändrad nivå. Besparingarna och relativt hög personalomsättning har samtidigt medfört att omfattningen av områdesbevakning dragits ned mer än vad som är hållbart på lång sikt. Sammantaget visar resultatredovisningen för 2008, men även för 2007, att en allt större andel av de resurser som tilldelas för effektivitetsrevision också resulterar i publicerade granskningar.

Kostnader för verksamhetsgren Effektivitetsrevision

Kostnaderna för verksamhetsgrenen Effektivitetsrevision har minskat med 12 miljoner kronor. Främsta orsaken till detta är att påslag för gemensamma kostnader har minskat med åtta miljoner kronor (se Ekonomisk översikt för ytterligare information om minskade gemensamma kostnader). Fyra miljoner kronor beror på minskade konsult- respektive lönekostnader.

¹² Antal rapporter är exklusive årlig rapport.

Kostnader fördelat på olika delar av granskningsprocessen

I årets resultatredovisning redovisas kostnader uppdelat på områdesbevakning respektive förstudie och granskning. I likhet med föregående årsredovisning har vi valt att hålla isär redovisningen av kostnaderna för de olika delarna av effektivitetsrevisionen eftersom de har olika koppling till under året publicerade rapporter. Ett enskilt års områdesbevakning avser i huvudsak kommande års granskningar. På samma sätt avser ett års kostnader inte bara de under året publicerade rapporterna utan också till stor del granskningar som avslutas först året därpå.

Delvis som en följd av de ekonomiska besparingar som beslutades under året minskade som nämns ovan kostnaderna för effektivitetsrevisionen i förhållande till 2007 med 12 miljoner kronor. Målet om minst 30 slutförda granskningsrapporter för året låg fast och omprövades inte som en konsekvens av minskade ekonomiska ramar. Detta innebar en omfördelning av resurser från områdesbevakning och efterarbete (se kapitel Övrig avrapportering och externa kontakter) till förstudier och granskningar. Nivån på förstudier och granskningar kunde därmed upprätthållas på planerad nivå.

TABELL 7: KOSTNADER FÖR EFFEKTIVITETSREVISION 2006–2008¹³, TKR

	2006	2007	2008
Områdesbevakning	29 055	32 797	16 243
Förstudier och granskningar	90 853	105 315	110 341
Summa	119 908	138 112	126 584

TABELL 8: REDOVISADE TIMMAR EFFEKTIVITETSREVISION 2006–2008

	2006	2007	2008
Områdesbevakning	29 920	29 328	15 184
Förstudier och granskningar	91 720	99 894	107 284
Summa	118 641	129 223	122 468

Områdesbevakning

Under 2008 användes 13 procent (24), av resurserna inom effektivitetsrevisionen till områdesbevakning, vilket i stort sett är en halvering i förhållande till 2007 såväl i kostnader som i antalet timmar. Inför 2008 planerades en minskning av områdesbevakningen eftersom det under 2007 hade genomförts särskilda insatser i form av riktad områdesbevakning för flera av de nya granskningsstrategierna. En grund hade då också lagts för ett mer långsiktigt underlag för verksamhetsplaneringen. Den faktiska minskningen av områdesbevakningen blev dock väsentligt större än planerat som en konsekvens av de ekonomiska besparingarna och en prioritering av förstudier och granskningar.

¹³ Kostnaderna i tabellen omfattar myndighetsgemensamma finansiella intäkter då gemensamma kostnader som fördelats hit först minskats med dessa intäkter.

Granskningsverksamheten förutsätter ett längre tidsperspektiv än ett år. I takt med att granskningar avslutas behöver nya startas. Områdesbevakningen och den därpå följande planeringen under 2008 har, trots minskade resurser, bedrivits med ett tidsperspektiv som även omfattar granskningar som planeras för verksamhetsåret 2010. Långsiktigt gör dock Riksrevisionen bedömningen att nivån på områdesbevakningen under 2008 är för låg för att ge ett fortsatt bra underlag för planeringen av granskningen. För små insatser inom områdesbevakningen kan också öka risken för att förstudier och granskningar måste avslutas utan publicering i granskningsrapport.

Förstudier och granskningar

Antalet redovisade timmar som använts för förstudier och granskningar ökade med cirka sju procent från 2007 till 2008.

TABELL 9: KOSTNADER FÖR FÖRSTUDIER OCH GRANSKNINGAR OCH STYCKKOSTNAD 2006–2008, TKR

	2006	2007	2008
Upparbetade kostnader vid årets början	38 148	33 862	40 116
Årets kostnader	90 853	105 315	110 341
Upparbetade kostnader vid årets slut	33 862	40 116	40 615
Kostnad för under året avslutade granskningar	95 138	99 061	109 842
– Därav publicerade granskningar under året	76 357	89 619	102 735
– Därav förstudier och granskningar som inte resulterat i rapport	18 781	9 442	7 107
Antal publicerade granskningar (antal)	31	30	30
Styckkostnad per under året avslutad granskning ¹⁴	3 069	3 302	3 661

I jämförelse med 2007 har styckkostnaden för en publicerad granskningsrapport ökat från 3,3 till 3,7 miljoner kronor. Årets totala kostnader är 110,3 miljoner kronor, medan kostnaderna för avslutade granskningar uppgick till 109,8 miljoner kronor. Den ingående balansen av granskningar vid årsskiftet 2007/2008 var 0,5 miljoner kronor lägre än värdet av den utgående balansen vid årsskiftet 2008/2009. Av de totala kostnaderna för avslutade granskningar om 109,8 miljoner kronor har 102,7 miljoner kronor använts för under året publicerade granskningar. Resterande 7,1 miljoner kronor har använts för förstudier och granskningar som inte resulterat i en publicerad rapport. Det sistnämnda beloppet är som tidigare nämnts något mindre än tidigare år, vilket visar på en positiv trend.

¹⁴ Från och med 2007 redovisas styckkostnad (*Kostnad per under året avslutad granskning*) för avslutade granskningar. I styckkostnaden ingår granskningens totala kostnad – från start till publicering. I styckkostnaden redovisas även granskningar som avslutats utan rapport. I styckkostnad ingår inte kostnader för områdesbevakning. Kostnaderna för 2006 har beräknats enligt den nya modellen.

Internationell verksamhet

Riksrevisionens internationella verksamhet omfattar internationellt utvecklingsarbete och internationell revision, samverkan och kontakter samt uppdragsverksamhet.

Det internationella utvecklingsarbetet ska bedrivas i enlighet med vad riksdagen har beslutat. För detta ändamål disponerar Riksrevisionen anslaget 8:5 Riksrevisionen: Internationellt utvecklingsarbete. År 2008 uppgick tilldelat anslag till 40 miljoner kronor. Anslaget ska användas i överensstämmelse med mål och inriktning för Sveriges politik för global utveckling och internationellt utvecklingsarbete och i enlighet med OECD/DAC:s definition av bistånd.

Riksrevisionen företräder Sverige som det nationella revisionsorganet i internationella sammanhang. Internationell revision, samverkan och kontakter finansieras med medel från anslaget 90:1 Riksrevisionen. Denna del av verksamheten avser sådana uppgifter som normalt åligger det nationella revisionsorganet, till exempel samverkan inom ramen för International Organization of Supreme Audit Institutions (INTOSAI). Riksrevisionen får även inom verksamhetsområdet mot avgifter utföra uppdrag och tillhandahålla tjänster på det internationella området.

Internationellt utvecklingsarbete

Det internationella utvecklingsarbetet har under 2008 bestått av sju separata projekt, vart och ett grundat på ett avtalsförhållande till en samarbetspartner, vanligtvis en nationell revisionsmyndighet. Våra val av samarbetsländer vägleds av den svenska biståndspolitik, med dess nuvarande inriktning på färre länder än tidigare. Våra projekt tillkommer oftast efter en dialog där de inledande initiativen främst tas av oss själva, av Sida eller ett annat lands nationella revisionsorgan. Utbyte av vidare information sker med presumtiv samarbetspartner och Sida. Därefter kan Riksrevisionen bestämma sig för att genomföra en förstudie för att mer noggrant studera förutsättningarna för att etablera ett framgångsrikt samarbetsprojekt. Riksrevisionen har därefter en grund för ett ställningstagande till om en inledande fas i ett projekt ska startas. I vissa fall bedöms att förutsättningar för framgång saknas, och vi avstår då från att inleda ett samarbete.

Under året har kontakter inletts med tre nya samarbetspartner. Det pågående samarbetsprojektet i Tanzania har utvidgats till att avse också Zanzibar, som är en självstyrande region i landet, med en första avtalsperiod om ett år. I Ukraina har en förstudie genomförts samt ett avtal ingåtts om vidare samarbete. Slutligen har förberedande aktiviteter för ett samarbete med den nationella revisionsmyndigheten i Liberia genomförts.

Mål för internationellt utvecklingsarbete

Riksrevisionen ska i det internationella utvecklingsarbetet verka för att stärka parlamentens kontrollmakt och förmåga att bedriva offentlig revision. I

utvecklingssamarbetet utgår vi från inriktningen av Sveriges politik inom området och arbetar i enlighet med OECD/DAC:s riktlinjer. Vi arbetar med de nationella revisionsorganens kapacitet, förutsättningar i lagstiftningen och parlamentens förmåga att agera.

Vi ska dessutom följa INTOSAI:s och OECD/DAC:s vägledningar och rekommendationer i fråga om principer och metoder för kapacitetsutveckling.

För de olika samarbetsprojekten gäller resultatmål för de prestationer och effekter som verksamheten syftar till. I varje enskilt samarbetsprojekt är det övergripande målet att vår samarbetspartner kan höja sin institutionella kapacitet och därmed självständigt och uthålligt verka inom sitt mandat som nationellt revisionsorgan. Vi ska också stödja våra samarbetspartner i deras roll att vara pådrivande när det gäller att reformera statlig styrning och uppföljning i landet.

Arbetet i samarbetsprojekten vägleds således av flera slag av övergripande mål. Möjligheterna att nå dessa mål påverkas väsentligen av vad andra aktörer gör, liksom av den allmänna utvecklingen i respektive land. De projekt där vi och vår partner samarbetar kan således endast ansvara för att projektets egna resultatmål uppnås. Det är på den nivån som måluppfyllelsen bäst kan verifieras, och det är där vi kan redovisa projektets bidrag till utvecklingen. Anslaget för verksamheten är styrande för vilka aktiviteter vi genomför. För vårt uppdrag har vi 2008 tilldelats ett anslag på 40 miljoner kronor, vilket är ramen för vad vi har möjlighet att genomföra. Parallellt med att redan påbörjade samarbetsprojekt genomförs är ett annat mål att projektportföljen kontinuerligt förnyas, så att nya projekt tar vid i takt med att andra avslutas. Ett verksamhetsstödjande dokument är här den vägledning för internationellt utvecklings-samarbete som arbetats fram i utkast under 2008.

Resultat och bedömning

Sammanfattande bedömning

Det internationella utvecklingssamarbetet har under 2008 genomförts med en tydlig inriktning på att skapa förutsättningar för att de övergripande målen ska kunna uppnås. Arbetet under 2008 har enligt Riksrevisionens bedömning sammantaget bidragit till en utveckling i samarbetsländerna som stärkt revisionsorganens kapacitet och i flera länder också förbättrat förutsättningarna för parlamentens kontrollmakt. Varje projekt har utgått från det institutionella perspektivet, med en anpassning till systemet för offentlig finansiell styrning i det aktuella samarbetslandet. De resultatmål som har formulerats för respektive projekt och som i varje enskilt fall är grunden för projektverksamheten, har genomgående kännetecknats av ett sådant övergripande perspektiv. Samarbetsprojekten har på olika sätt involverat flera aktörer i systemet för offentlig styrning och andra intressenter. Det betyder att t.ex. finansministeriet, statschefen, parlamentets budgetkommitté och medierna på olika sätt har medverkat till genomförandet av projektens aktiviteter.

Vi har vidare utgått från de rekommendationer och den vägledning som ges av OECD/DAC och INTOSAI, som till stora delar handlar om givarsamordning och bästa internationella praxis inom offentlig revision.

När det gäller planerade projektaktiviteter under året har det stora flertalet genomförts enligt plan. Ett antal nya aktiviteter har tillkommit, några har tidigare lagts, medan andra har ställts in eller skjutits på framtiden till följd av förändringar i den omvärld som projekten arbetar i inom respektive land. Detta är ett uttryck för våra möjligheter att anpassa insatserna till förändrade behov i det långsiktiga utvecklingsarbetet.

Anslagsutnyttjandet under 2008 var 98,3 procent av tilldelat anslag. Utnyttjandegraden under året, liksom under de två föregående åren är en indikation på att Riksrevisionen har etablerat det internationella utvecklingssamarbetet på den av riksdagen avsedda nivån. De nya avtal som undertecknats under året har medfört en successiv förnyelse av projektportföljen. Inriktningen av projekten är sådan att de ska bidra till uppfyllandet av de övergripande målen för verksamheten. Det internationella utvecklingssamarbetet har under 2008 enligt Riksrevisionens bedömning sammantaget bidragit till en utveckling i samarbetsländerna som innebär en högre grad av måluppfyllelse.

Måluppfyllelse

Resultaten av det internationella utvecklingssamarbetet redovisas nedan i en presentation av vad som åstadkommit inom ramen för de större samarbetsprojekten under året.

AFROSAI-E

Riksrevisionen har under året fortsatt samarbetet med African Organisation of English-speaking Supreme Audit Institutions (AFROSAI-E), som ger stöd till 23 nationella revisionsorgan i främst södra Afrika. Vi har bidragit bl.a. genom två långtidsrådgivare med ansvar inom områdena effektivitetsrevision, finansiell revision och kvalitetssäkring. De mest omfattande insatserna har varit inriktade på effektivitetsrevision. Genomförandet har generellt sett varit framgångsrikt, t.ex. har flertalet utbildningsdeltagare godkänts och utbildning av chefer i effektivitetsrevisionen har genomförts enligt plan. Vidare har de tidigare framtagna revisionsmanualerna lagt grunden för en ökad kvalitet i revisionsarbetet under 2008 vid 15 revisionsmyndigheter.

Bosnien och Hercegovina

Det övergripande målet för samarbetet med de tre revisionsmyndigheterna i Bosnien och Hercegovina är att de ska bli väl fungerande revisionsmyndigheter. Revisionsarbetet ska följa den nationella lagstiftningen samt internationellt erkända revisionsnormer. Revisionsrapporter av hög kvalitet ska produceras i tid samt ha en dokumenterad effekt på den offentliga beslutsprocessen.

Arbetet med att förstärka kvaliteten i den tillämpade revisionsmetodiken har under året resulterat i en ny version av manualen för den finansiella revisionen, nya metoder och riktlinjer för kvalitetssäkring och kvalitetskontroll

samt nya riktlinjer för korruptionsgranskningar. I samtliga fall har en anpassning gjorts till de nya internationella revisionsstandarderna.

Insatserna inom effektivitetsrevisionen har bidragit till att två revisionsmyndigheter har rekryterat operativa chefer, en första version av revisionsstandarder har avslutats, fem granskningar har påbörjats men ännu vid utgången av året inte avslutats. Ett seminarium har bidragit till att öka kunskapen hos parlamentariker om hur revisionsrapporter bör behandlas i parlamenten.

Moldavien

Under 2008 har en stor del av insatserna inriktats på att fortsätta genomförandet av institutions-, professions- och kompetensbyggande insatser. Arbetet har bl.a. resulterat i ett utkast till revisionsmanual och ett kvalitetssystem. Under året har genomförda insatser lett till en ökad förståelse hos ledningen för vår institutionella partner Court of Accounts (CoA), beträffande moderna metoder för styrning och ledarskap, intern kommunikation samt planering och resursallokering. Även den externa kommunikationen har förstärkts, bl.a. har den årliga rapporteringen till parlamentet förbättrats. Parlamentet har varit positivt till förändringarna och genom bättre underlag har parlamentets möjligheter att utöva sin kontrollmakt därmed stärkts. Förslaget till ny lag för CoA har godkänts av parlamentet, vilket resulterat i att CoA har fått en stabil grund för att börja arbeta i linje med internationella standarder.

Tanzania och Zanzibar

Under 2008 har samarbetet med National Audit Office of Tanzania (NAOT) bl.a. lett till att en ny revisionslag avslutats. Lagen har godkänts av Tanzanias parlament och signerats av landets president.

Vidare har den nya revisionsmanual som utvecklats tidigare börjat användas under året. I samarbete med AFROSAI-E har en första utvärdering av den nya revisionsmetodologin genomförts, liksom en uppdatering av en manual för och kurser i revisionsverktyget TeamMate. Stödet till utvecklingen av effektivitetsrevision har lett till att fyra nya granskningar inom kort kommer att läggas på parlamentets bord. Slutligen har stödet inom området bedrägeri- och korruptionsbekämpning lett till att två granskningar har genomförts. Rapporter om oegentligheter i den tanzaniska förvaltningen har under 2008 fått stor uppmärksamhet i massmedierna och revisionsmyndighetens roll och arbete för korruptionsbekämpning refereras ofta till i massmedierna och politiska tal.

Samarbetet med Office of the Controller and Auditor General of Zanzibar, som inleddes under året, är en integrerad del i det sedan år 2004 pågående samarbetet mellan Riksrevisionen och NAOT. Verksamheten har under året resulterat i att ett projektkontor har upprättats samt att en grund lagts för det vidare samarbetet.

Övriga

Samarbetet med Office of the Auditor General (OAG) i Rwanda har pågått sedan 2001 och kommer att avslutas våren 2009. Verksamheten under 2008 har resulterat i en första version av en ny manual inom delområdet årlig revision. På IT-området bedömer vi att OAG:s kunskaper om organisationens roll och arbetsmetoder har ökat avsevärt såväl som den tekniska kompetensen ökat påtagligt.

Samarbetet med Office of the Auditor General (OAG) i Botswana har inte fullt ut uppnått de uppsatta målen. Ett avgörande skäl till detta är att riksrevisionen, som varit starkt drivande i reformarbetet, under året lämnade sitt uppdrag och att OAG därefter inte har lyckats driva utvecklingsarbetet på avsett vis och i avsedd takt.

Under 2008 har Riksrevisionen avslutat ett mindre samarbetsprojekt med revisionsmyndigheten i Indonesien inom området revision av centralbanken. Genom samarbetet har ett indonesiskt team tillägnat sig ett arbetssätt som i högre grad än tidigare baseras på riskbedömningar i enlighet med internationella standarder.

Kvalitetssäkring

Arbetet med att ta fram ett internt styrdokument, vägledning för internationellt utvecklingssamarbete, har resulterat i ett första samlat utkast. Framtagandet av vägledningen utgör ett viktigt led i Riksrevisionens interna kvalitetssäkringsarbete.

För att fortlöpande kunna värdera kvalitetsfrågorna i verksamheten är det viktigt att externa utvärderingar görs. Utgångspunkten är att varje projekt ska utvärderas inför varje ny projektfas samt inför avslutningen av den sista fasen, då hela projektet är föremål för den externa genomlysningen.

Under året har det pågående projektet i Tanzania utvärderats av Sipu International, inför övergången till en andra samarbetsfas i projektet. En kort sammanfattning av utvärderingen är att den nationella revisionsmyndigheten (NAOT) i och med stödet från projektet har gjort avsevärda framsteg i förhållande till flera av de uppsatta målen. NAOT håller även på att uppnå högre grad av oberoende. Flera indikationer pekar på förbättringar i fråga om ansvarsutkrävande och finansiell disciplin i förvaltningen. En del av denna utveckling är ett resultat av förhållanden utanför projektet. På andra områden har projektets resultat spelat en viktig roll, till exempel för utveckling av metoder och dokumentation inom revisionsområdet, kapacitetsfrågor, etableringen av en enhet för effektivitetsrevision, datoriseringen av NAOT, inklusive utbildning och stöd.

Kostnader

Tabellen nedan visar hur projektsammansättningen har utvecklats mellan åren 2006 och 2008 samt hur kostnadsutfallet påverkats. Utfasningen av det omfattande samarbetet med Tribunal Administrativo i Moçambique har skapat utrymme för avsevärt ökad aktivitet i flera övriga projekt.

TABELL 10: KOSTNADER FÖR INTERNATIONELLT UTVECKLINGSSAMARBETE 2006–2008¹⁵, TKR

	2006	2007	2008	Avslut nuvarande projektfas
Tanzania	5 482	9 093	7 676	2011-06-30
Zanzibar			782	2009-06-30
AFROSAI-E	3 685	5 251	7 633	Löpande
Bosnien och Hercegovina	4 827	9 857	7 604	2009-12-31
Moldavien	2 509	5 879	7 111	2009-12-31
Botswana	684	2 391	2 525	2008-09-30
Rwanda	1 849	1 367	1 783	2009-03-31
Liberia			920	¹⁶
Indonesien		1 426	848	2008-12-31
Namibia		111	14	
Moçambique – Tribunal Admi- nistrativo	18 454	1 285		Avslutat juni 2007
Övrigt	1 777	1 055	1 695	
Summa	39 267	37 716	38 592	

TABELL 11: REDOVISADE TIMMAR INTERNATIONELLT UTVECKLINGSSAMARBETET 2006–2008

	2006	2007	2008
Summa	30 852	27 534	26 695

¹⁵ Kostnaderna i tabellen omfattar myndighetsgemensamma finansiella intäkter då gemensamma kostnader som fördelats hit först minskats med dessa intäkter.

¹⁶ Beredning pågår, inget avtal finns ännu för Liberia.

Internationell revision, samverkan och kontakter samt uppdragsverksamhet

Internationell revision, samverkan och kontakter innefattar i huvudsak arbete inom ramen för INTOSAI, samarbete inom EU, det nordiska revisionsarbetet, åtaganden som revisor i internationella organisationer samt bilaterala kontakter av olika slag.

Mål för internationell revision, samverkan och kontakter samt uppdragsverksamhet

Enligt lag (2002:1023) med instruktion för Riksrevisionen företräder Riksrevisionen Sverige som nationellt revisionsorgan i internationella sammanhang. Inom ramen för detta uppdrag ska Riksrevisionen utbyta kunskaper och erfarenheter med systerorganisationer i andra länder till gagn för vår egen granskningsverksamhet samt för att bidra till den internationella utvecklingen av offentlig revision.

Resultat och bedömning

Sammanfattande bedömning

Riksrevisionens arbete som ordförande i INTOSAI Financial Audit Guidelines Subcommittee (FAS) har fortsatt under 2008, och verksamheten har präglats av fortsatt hög intensitet. Tidigare års arbete med att bygga upp en hållbar struktur, organisation och process ger nu utdelning, och kvarvarande riktlinjer beräknas bli slutförda under första halvåret 2009. Det internationella utbytet i övrigt har inneburit aktivt deltagande i centrala forum såsom EUROSAI:s kongress och EU:s kontaktkommittémöte. Riksrevisionen har även deltagit i andra internationella sammanhang i syfte att utbyta information, erfarenheter och kunskaper med kolleger från andra länder. De besparingar som gjordes under året har dock inneburit minskat deltagande i olika internationella sammanhang.

Måluppfyllelse

Riksrevisionen har INTOSAI:s uppdrag och förtroende att som ordförande i Financial Audit Guidelines Subcommittee leda arbetet med att utveckla internationella revisionsriktlinjer för finansiell revision inom offentlig verksamhet. Utvecklingsarbetet sker i samarbete med den privata sektorns standardsättande organ – International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB) som är knutet till International Federation of Accountants (IFAC) – och genomförs med hjälp av revisionsexperter från statliga revisionsorgan i ett sextiotal länder. IAASB ger ut International Standards on Auditing (ISA), som är en globalt accepterad standard för revision och INTOSAI är en strategisk samarbetspartner, med vilken IAASB avser fortsätta sitt nära samarbete. Samarbetet syftar sammantaget till att ta fram globala standarder för finansiell revision till grund för det dagliga revisionsarbetet. Efter hand kan arbetet bidra ökad transparens och ökat förtroende för såväl revisorers arbete som för

de verksamheter som granskas. Världsbanken liksom Asiatiska utvecklingsbanken bidrar till projektets finansiering. Under 2008 har FAS utvecklat utkast till 20 riktlinjer utöver de nio som fastställdes av INTOSAI:s kongress 2007. Av dessa 20 har nio än så länge distribuerats till INTOSAI:s medlemmar för kommentarer. 36 av 40 riktlinjer kommer att färdigställas och presenteras för INTOSAI *Governing Board* för beslut under 2009. FAS planerar att under 2010 presentera en heltäckande uppsättning av riktlinjer för finansiell revision i offentlig verksamhet. FAS är INTOSAI:s största projekt. I arbetet engageras ett stort antal experter från nationella revisionsorgan runt om i världen. Stödet från givarorganisationer kan ses som en stark indikation på att de externa förväntningarna på att projektet ska bidra till utvecklingen av offentlig revision är stora. Arbetet med FAS har givit Riksrevisionen utökad kunskap och insikt i internationella standarder och bidragit till utvecklingen av offentlig revision internationellt. En viktig uppgift för FAS är att sprida kunskap om riktlinjerna. Som ett led i detta var en riksrevisor huvudtalare vid Tokyo International Audit Forum.

Riksrevisionen har också deltagit i INTOSAI:s arbetsgrupper för utveckling av riktlinjer för effektivitetsrevision och regelefterlevnadsrevision (compliance audit) och även på detta sätt bidragit till INTOSAI:s arbete med utveckling av standarder.

Inom ramen för INTOSAI:s arbetsgrupp för kapacitetsutveckling har Riksrevisionen tagit fram en global databas för större kapacitetsuppbyggnadsprojekt vid nationella revisionsorgan, vilket kommer att öka möjligheterna för givarländer att koordinera sitt stöd till mindre utvecklade revisionsorgan. Inom INTOSAI:s IT-arbetsgrupp arbetar Sverige med att ta fram ett granskningsprogram för E-förvaltning.

En delegation ledd av riksrevisor deltog i årets EUROSAI¹⁷-kongress bl.a. med presentationer av granskningar inom några områden. Riksrevisionen har även deltagit i EUROSAI:s arbetsgrupp för miljörevision och där inhämtat erfarenheter som förväntas få positiva effekter inom ramen för vårt arbete med granskningar på temat hållbar utveckling.

Riksrevisionen har under året mottagit åtta besök från såväl revisionsorgan som parlament och regeringar. Syftet med dessa besök är att utbyta kunskaper om offentlig revision till gagn för Riksrevisionens verksamhet och som bidrag till utvecklingen av revisionen internationellt. Vidare har Riksrevisionen besvarat frågor från andra länders revisionsorgan för att på så sätt sprida information som kan bidra till utvecklingen av offentlig revision. En riksrevisor har också på inbjudan besökt den kinesiska revisionsmyndigheten samt medverkat i nätverket Global Working Group som består av riksrevisorerna från de mest avancerade revisionsmyndigheterna.

Det av Sverige ledda arbetet med att utvärdera arbetsgrupperna inom EU:s kontaktkommittésamarbete syftar till ett effektivare arbete inom dessa. Det skulle kunna ge effektivitetsvinster även för Riksrevisionens arbete i arbets-

¹⁷ INTOSAI:s regionala grupp för Europa.

grupperna. Vid EU:s kontaktkommittémöte presenterade riksrevisor de slutsatser som hittills dragits.

Under 2008 har Europeiska revisionsrätten (ECA) genomfört två granskningsbesök i Sverige. Riksrevisionen samarbetar i enlighet med Romfördraget med Europeiska revisionsrätten och medverkar med observatörer vid dess granskningsbesök i Sverige.

Riksrevisionen har inom ramen för sitt löpande åtagande som nationellt revisionsorgan granskat fyra nordiska institutioner i enlighet med den s.k. domicillandsprincipen och varit revisor i det europeiska flygsäkerhetsorganet Eurocontrol och i den Europeiska rymdorganisationen ESA.

Kostnader

Inom ramen för internationell revision, samverkan och kontakter har kostnaderna för FAS-projektet och för revision av internationella organisationer ökat. Kostnadsökningen för FAS-projektet beror på att projektet har gått in i en intensivare fas. Vad gäller revision av internationella organisationer beror ökningen främst på att Riksrevisionen har varit ordförande i revisionsstyrelsen i Eurocontrol.

TABELL 12: KOSTNADER OCH INTÄKTER FÖR INTERNATIONELL REVISION, SAMVERKAN OCH KONTAKTER (ANSLAG 90:1) SAMT FÖR INTERNATIONELL UPPDRAGSVERKSAMHET 2006–2008¹⁸, TKR

	2006		2007 ¹⁹		2008	
	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter
Internationell revision, samverkan och kontakter	17 514	356	14 672	468	16 357	620
–varav FAS	5 946	335	4 604	468	5 742	610
–varav revision av internationella organisationer	506	22	1 267		1 718	10
–varav internationell samverkan, kontakter och EU-arbete	11 061		8 801		8 897	
Internationell uppdragsverksamhet	2 438	2 699	1 785	2 220	187	175
Summa	19 952	3 056	16 457	2 689	16 544	795

¹⁸ Tabellen innehåller myndighetsgemensamma finansiella intäkter.

¹⁹ Jämförelsetal för 2007 har ändrats så att intäkter 468 tkr redovisas för Internationell revision, samverkan och kontakter. I årsredovisning 2007 redovisades dessa som en minskning av kostnaden.

Den internationella uppdragsverksamheten har under året bestått av två delar, dels ett seminarium vid internrevisionsmyndigheten i Ukraina om effektivitetsrevision, dels revision av verksamheten inom Östersjöstaternas råd (Council of Baltic Sea States). Minskningen av intäkter jämfört med 2007 är två miljoner kronor, vilket beror på att projektet i Malawi har avslutats.

TABELL 13: RESULTAT FÖR INTERNATIONELL UPPDRAGSVERKSAMHET 2006–2008, TKR

	2006	2007	2008
Intäkter	2 699	2 220	175
Kostnader	2 438	1 785	187
<i>Årets över-/underskott(-)</i>	<i>262</i>	<i>435</i>	<i>-12</i>

TABELL 14: INTERNATIONELL REVISION, SAMVERKAN OCH KONTAKTER SAMT UPPDRAGSVERKSAMHET 2006–2008, TIMMAR

	2006	2007	2008
Internationell revision, samverkan och kontakter	13 572	14 374	13 777
Internationell uppdragsverksamhet	2 143	1 987	129
<i>Summa</i>	<i>15 715</i>	<i>16 361</i>	<i>13 906</i>

Övrig avrapportering och externa kontakter

Riksrevisionen ska utföra en oberoende revision som bidrar till demokratisk insyn, god resursanvändning och effektiv förvaltning i staten. Genom att riksdag och regering får kunskap om hur fattade beslut faktiskt har genomförts och samtidigt får ett underlag för åtgärder kan revisionen bidra till att skattepengarna används effektivt och redovisas på ett riktigt sätt. För att uppnå detta är det en förutsättning att Riksrevisionens resultat och iakttagelser är efterfrågade och tydligt kommunicerade med relevanta målgrupper. Det innebär att kommunikation och kunskapsspridning av revisionens resultat är en viktig del av Riksrevisionens verksamhet.

I Riksrevisionens uppgifter ingår även att företräda statlig revision i olika sammanhang. De aktiviteter och kontakter som sker i ovannämnda syfte genomförs av medarbetare och chefer inom våra revisionsgrenar men också av riksrevisorerna. Detta innebär att en stor del av de aktiviteter som sker för att öka kunskapen om revisionens iakttagelser genomförs efter avslutad granskning. För att ge en tydlig bild av denna del av myndighetens verksamhet redovisas den i särskild ordning i detta kapitel.

Mål

Det övergripande syftet med den verksamhet som redovisas i detta kapitel är att öka genomslaget av Riksrevisionens verksamhet. Det vill säga att regeringen och myndigheterna vidtar konkreta åtgärder som undanröjer de problem och brister vi pekar på. Målsättningen för Riksrevisionens externa kontakter är att uppnå en verkningsfull och förtroendefull relation med Riksrevisionens intressenter.

Resultat och bedömning

Sammanfattande bedömning

En aktiv kommunikation av resultaten av verksamheten bidrar till ett ökat genomslag, vilket är ett viktigt inslag i Riksrevisionens inriktning av verksamheten. En rad aktiviteter med detta syfte har också genomförts under året. Riksrevisorernas årliga rapport och Riksrevisionens uppföljningsrapport har bidragit till att sprida kunskap om verksamheten. I samband med varje effektivitetsgranskning har det genomförts ett efterarbete som handlar om att informera riksdagen, regeringen, berörda myndighetsledningar och allmänheten om resultatet av respektive granskning. Riksrevisionens bedömning är att det finns en efterfrågan på riksrevisorernas närvaro i riksdagens utskott i samband med beredningen av resultatet av Riksrevisionens granskningar. Flera riksdagsledamöter refererar i sina motioner och interpellationer till de rapporter som redovisas i detta kapitel. Under 2008 har den ansträngda ekonomiska situationen inneburit att efterarbetet och myndighetens externa kontakter fått

stå tillbaka. Riksrevisionens bedömning är dock att dessa aktiviteter långsiktigt behöver ligga på en högre nivå.

Måluppfyllelse

Under det gångna året har Riksrevisionen arbetat med följande produkter och aktiviteter för att utveckla kunskapen om revisionens resultat.

Riksrevisorernas årliga rapport 2008

Riksrevisorernas årliga rapport publicerades i juni 2008. I rapporten presenterar riksrevisorerna de viktigaste iakttagelserna från den årliga revisionen och effektivitetsrevisionen. Till skillnad från effektivitetsrevisionens granskningsrapporter lämnas den årliga rapporten alltid till såväl regeringen som riksdagen. I fråga om den årliga revisionen redovisas i rapporten viktiga iakttagelser från granskningen av myndigheternas årsredovisningar. Dessa iakttagelser avser bl.a. hur stora verksamhetsförändringar påverkar den interna kontrollen, tolkningen av den nya myndighetsförordningen samt hanteringen av de anställdas bisysslor. För effektivitetsrevisionen redovisas i rapporten slutsatser av granskningen inom tre granskningsstrategier.

Riksrevisionens uppföljningsrapport 2008

I Riksrevisionens uppföljningsrapport 2008 (dnr 30-2007-1359) redovisas vilka åtgärder regeringen samt de granskade myndigheterna och bolagen har vidtagit med anledning av granskningsrapporter publicerade under Riksrevisionens fyra första verksamhetsår. Rapporten innehåller också en redovisning av hur riksdagen har mottagit och behandlat granskningsresultaten från effektivitetsrevisionen. Därutöver framgår hur de invändningar som den årliga revisionen lämnat i sina revisionsberättelser har behandlats. Jämfört med föregående år har rapporten byggts ut med en redovisning av en djupare uppföljning av fem äldre granskningsrapporter. Syftet har varit att visa vilka åtgärder som vidtagits med anledning av våra rapporter och också i vissa fall vilka effekter som granskningarna har bidragit till när regeringen och de granskade organisationerna haft tid på sig att beakta granskningsresultaten och omsätta dem i praktisk handling.

I en separat bilaga till uppföljningsrapporten redovisas resultatet av uppföljningen av 63 granskningsrapporter (RiR 2005:15–RiR 2007:17).

Remissyttranden

Riksrevisionen ska företräda statlig revision i olika sammanhang till exempel i frågor om styrning och revision. Riksrevisionen har även genom granskning skaffat kunskap om förhållanden inom olika sakområden. Med denna utgångspunkt lämnar Riksrevisionen remissyttranden i vissa frågor. Under 2008 har Riksrevisionen bl.a. annat lämnat yttrande över Avgiftsutredningens respektive Styrutredningens slutbetänkande.

Seminarier och andra externa kontakter

Under året har myndigheten fortsatt arbetet för att öka kunskap om revisionsresultat och verksamhet. Som ett led i detta arbete har riksrevisorerna och granskningsledningen deltagit i ett antal möten med bl.a. riksdagens utskott, statsråd och företrädare för Regeringskansliet. Därutöver har riksrevisorerna och andra företrädare för Riksrevisionen deltagit i externa seminarier.

Effektivitetsrevisionens efterarbete

Efter att granskningsrapporter publiceras vidtar efterarbete i form av olika kommunikationsinsatser. Syftet med att förmedla och lyfta fram revisionens viktigaste slutsatser och rekommendationer är ytterst att öka genomslaget för verksamheten. Resultaten sprids också genom kontakter med medierna. För effektivitetsrevisionen handlar det om att informera riksdagen, regeringen, berörda myndighetsledningar och allmänheten om resultatet i respektive granskningsrapport. Pressmeddelanden skickas ut och ofta håller vi även en presskonferens. Riksrevisionen har under 2008 deltagit i olika seminarier och konferenser – exempelvis i samband med avrapportering av strategin om hoten mot samhället. Möten med riksdagens utskott och mediekontakter är ytterligare exempel på det arbete som sker efter att våra rapporter publicerats. Riksrevisionen informerar även riksdagen genom Riksrevisionens styrelse. Uppgifter om antalet framställningar och redogörelser från styrelsen redovisas under avsnittet Styrelsen.

Kostnader

Kostnaderna för Riksrevisorernas årliga rapport och Riksrevisionens uppföljningsrapport var i princip oförändrade mellan 2007 och 2008. Även kostnaderna förknippade med externa kontakter var i stort sett oförändrade. Däremot har kostnaderna för revisionens efterarbete minskat kraftigt mellan 2007 och 2008. Minskningen beror på att den ekonomiska situationen och medföljande anställningsstopp resulterade i att arbetet med förstudier och granskningar prioriterades framför bl.a. efterarbetet.

TABELL 15: KOSTNADER²⁰ FÖR ÖVRIG AVRAPPORTERING, EXTERNA KONTAKTER OCH EFTERARBETE 2006–2008, TKR

	2006	2007	2008
Övrig avrapportering & externa kontakter²¹	1 439	5 903	5 899
– varav Riksrevisorernas årliga rapport	1 097	833	849
– varav Riksrevisionens uppföljningsrapport	–	1 875	1 648
Effektivitetsrevisionens efterarbete	9 374	12 479	5 045
Summa	10 813	18 382	10 944

²⁰ Kostnaderna i tabellen omfattar myndighetsgemensamma finansiella intäkter då gemensamma kostnader som fördelats hit först minskats med dessa intäkter.

²¹ Här ingår förutom Riksrevisionens årliga rapport och Riksrevisionens uppföljningsrapport även remissyttranden samt seminarier och andra kontakter.

Styrelsen

Styrelsens behandling av granskningarna

Riksrevisionens styrelse prövar fritt vilka beslut riksdagen bör överväga med anledning av riksrevisorernas iakttagelser och rekommendationer. Styrelsen har initiativrätt till riksdagen genom att den beslutar om framställningar (med förslag till riksdagsbeslut) och redogörelser (information till riksdagen). Styrelsens ställningstaganden föregås av en föredragning av granskningsrapporten som görs av riksrevisor och projektgruppen. Därefter tar styrelsen ställning till huruvida initiativrätten ska användas. Vid nästkommande sammanträde tar styrelsen ställning till ett förslag till framställning eller redogörelse.

Styrelsen har under året slutbehandlat 32 av effektivitetsrevisionens granskningar.²² I 24 fall har styrelsen utnyttjat sin initiativrätt och överlämnat ärendet till riksdagen. Av de 24 initiativen under 2008 hade 7 formen av framställning. Övriga 17 hade formen av en redogörelse. Styrelsen lade 8 granskningar till handlingarna.

TABELL 16: RIKSREVISIONENS STYRELSES BEHANDLING AV GRANSKNINGARNA 2006–2008, ANTAL

	2006	2007	2008
Framställning	17	14	7
Redogörelse	7	8	17
Till handlingarna	9	3	8
Summa	33	25	32

Styrelsens övriga arbete

Styrelsen har haft elva ordinarie sammanträden under 2008. Inför styrelsens möten hålls vid behov presidiemöten. Riksrevisorerna deltar i såväl styrelsens som presidiets möten.

Styrelsen har fullgjort de författningssenliga uppgifter som åligger den. Styrelsen har således till riksdagen överlämnat revisionsberättelserna över granskningarna av Riksbanken, Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond och årsredovisningen för staten. Därutöver har styrelsen beslutat om Riksrevisionens årsredovisning för 2007 samt förslag till anslag på statsbudgeten för Riksrevisionen för 2009. Styrelsen har dessutom till riksdagen överlämnat Riksrevisionens årliga rapport 2008. Slutligen har styrelsen lämnat förslag till tilläggsbudget för 2008.

²² Riksrevisionens styrelse behandlar granskningsrapporterna en tid efter det att rapporterna har slutförts. Alla rapporter behandlas därför inte samma kalenderår som de slutförts.

Vetenskapliga rådet

Enligt lagen (2002:1023) med instruktion för Riksrevisionen ska vid Riksrevisionen finnas ett vetenskapligt råd. Rådet är ett rådgivande organ till riksrevisorerna, i första hand med inriktning mot mer strategiska frågor.

Det vetenskapliga rådet har engagerats för diskussioner om granskningsrapporter och förstudier från effektivitetsrevisionen, Riksrevisionens uppföljningsrapport samt Riksrevisorernas årliga rapport. Projektgrupper har även föredragit pågående granskningar. Frågor som tagits upp har behandlat t.ex. kvalitet och val av metod.

Rådet har under 2008 sammanträtt tre gånger.

Ledamöter under året har varit:

Martin Flodén, docent, Handelshögskolan i Stockholm

Gunilla Jarlbro, professor, Lunds universitet

Lena Marcusson, professor, Uppsala universitet

Claes Norberg, professor, Lunds universitet

Inga Persson, professor, Lunds universitet

Daniel Tarschys, professor, Stockholms universitet

Kompetens och personal

I detta kapitel redovisas de åtgärder som vidtagits i syfte att säkerställa att kompetens finns för att nå verksamhetens mål och att utföra vårt uppdrag.

Riksrevisorerna har med stöd av väsentlighetskriteriet i 7 kap. 6 § föreskriften (FRS 2006:10) om tillämpningen av lagen (2006:999) med ekonomiska administrativa bestämmelser m.m. för riksdagsförvaltningen, Riksdagens ombudsmän och Riksrevisionen har valt att liksom regeringens myndigheter redovisa kompetensförsörjning enligt 3 kap. 3 § förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

Sammanfattande bedömning

Riksrevisionen arbetar för att säkerställa en kompetensförsörjning som är anpassad till myndighetens mål och verksamhet. Ett ansträngt ekonomiskt läge under året har medfört att åtgärder vidtagits såsom neddragning av den interna utbildningen, minskat externt kompetensstöd samt tillfälligt anställningsstopp. För myndigheten viktiga planerade aktiviteter för att säkerställa vår kompetensförsörjning på några års sikt har således fått stå tillbaka då vi fokuserat på att genomföra kärnverksamhetens uppdrag under året. Anställningsstoppet kunde hävas i slutet av 2008, vilket är en förutsättning för att under 2009 kunna bemanna verksamheten för att genomföra våra uppdrag.

Under 2009 måste även myndigheten återuppta ursprungliga planerade kompetensförsörjningsaktiviteter för att säkerställa en långsiktigt hållbar kvalitet och nivå i verksamheten.

Kompetens

Riksrevisionen har under 2008 fortsatt det arbete med ledar- och kompetensförsörjning som inleddes året innan. Insatserna har dock inte genomförts i den omfattning som ursprungligen planerades till följd av vissa tillfälliga besparingsåtgärder.

Kartläggning, ledarförsörjning, rekrytering och arbetsmiljö

En kompetenskartläggning har under 2008 genomförts inom effektivitetsrevisionen och den årliga revisionen. Syftet med kompetenskartläggningen är att skapa ett planeringsstöd både kort- och långsiktigt. En förbättrad helhetssyn över personalens specifika kompetens har därigenom erhållits. Ny metod för medarbetarsamtal och individuella utvecklingsplaner provades, och metoden kommer att införas fullt ut under 2009.

Under 2008 beslutades om Riksrevisionens ledarförsörjningsstrategi. Ledarutvecklingsinsatser påbörjades under 2008. Planerade insatser med identifiering och utveckling av ledarämnen samt utvecklingsinsatser för andra ledarbefattningar har senarelagts. Introduktion av nytillträdde chefer har genomförts enligt strategin, och karriärplanering för chefer vars förordnanden gick ut har genomförts.

I början av året var rekryteringarna många men under stor del av året rådde anställningsstopp. Från senhösten återupptogs rekryteringarna. Totalt har 65 personer slutat under året och 32 rekryterats eller återgått från tjänstledighet. En kompetensväxling inom kommunikationsfunktionen har slutförts under 2008.

En medarbetarundersökning genomfördes under året och utgör ett viktigt underlag i myndighetens förändringsarbete. Resultatet av undersökningen har diskuterats under hösten med medarbetare och i chefsgruppen varefter en handlingsplan arbetats fram som också beretts tillsammans med arbetstagarorganisationerna. Syftet med denna plan är att stärka Riksrevisionens attraktionskraft som myndighet, utveckla medarbetarnas kompetens och attraktionskraft samt förbättra arbetsmiljön. Avsikten är att myndigheten ska genomföra handlingsplanen under 2009 och 2010 och att detta ska ske i samverkan med arbetstagarorganisationerna, och riksrevisorerna avser att tillsammans med dessa följa upp handlingsplanen.

Kompetensutveckling

Riksrevisionens nyanställda erbjuds under första året en introduktionsutbildning som är gemensam för hela myndigheten. För medarbetare inom årlig revision finns sedan flera år ett femårigt utbildningsprogram. Utbildningen för effektivitetsrevisionens medarbetare är inriktad mot strategiskt viktiga kunskaper som krävs inom effektivitetsrevisionens verksamhet.

Kompetensutveckling årlig revision

Under året genomförde Riksrevisionen kurser enligt den femåriga utbildningstrappa som arrangeras sedan ett antal år. I utbildningen finns två prov inlagda, ett efter tre års yrkeserfarenhet varvad med utbildning och ett efter fem år. Utbildningen ska motsvara den som ges för revisorer inom privat sektor, men med fokus på det regelverk som gäller statlig verksamhet. Utbildningen syftar till att säkerställa att revisorer inom årlig revision har tillräckliga teoretiska kunskaper för att utföra revision inom statlig verksamhet och förmåga att i praktiken tillämpa sådana kunskaper i arbetet. Provvksamheten genomfördes liksom tidigare i samarbete med Revisorsnämnden.

Under 2008 godkändes 3 av de 7 revisorer som genomförde prov 1. På grund av för få anmälningar genomfördes inte prov 2. Sedan utbildningen startade 1999 har 73 revisorer godkänts i prov 1 vid utgången av 2008. Av dessa har 32 revisorer även klarat prov 2. Inom den årliga revisionen finns vid utgången av 2008 57 revisorer som klarat prov 1 eller prov 1 och 2, eller är auktoriserade revisorer.

TABELL 17: ANTAL GODKÄNDA VID PROV UNDER PERIODEN 2006–2008

	2006	2007	2008
Prov 1	2	3	3
Prov 2	3	2	–

Ansvariga revisorer har ett delegerat ansvar i organisationen för vart och ett av den årliga revisionens uppdrag, vilket innebär att de ansvarar för revisionsarbetet och för att underteckna revisionsberättelser och revisorsintyg. Alla ansvariga revisorer uppfyller de interna kompetenskraven.

Kompetensutveckling effektivitetsrevision

Den interna utbildningen för effektivitetsrevisorer baseras på fastställda kompetensprofiler som omfattar personlig, kommunikativ, strategisk samt yrkes-teknisk kompetens. Utbildningen består av tre nivåer: grundutbildning, fortsättningsutbildning samt reflexion, träning, seminarier, studieteknik och internationellt utbyte. Tonvikten för utbildningarna ligger på utredningsmetodik, projektarbete och omvärldsanalys.

Under 2008 genomfördes utbildningar inom områden som ekonomistyrning, projektarbete och utredningsmetod. Viss reduktion av kursutbudet skedde tillfälligt på grund av det ekonomiska läget. De utbildningar som har genomförts har varit inom projektutbildning; dessutom har enstaka metodkurser och en kurs i revisionsmetodik genomförts. Därutöver genomfördes seminarier med externa experter och forskare för att tillföra fördjupade kunskaper inom det förvaltningspolitiska området samt seminarier om upphandling och internationellt arbete.

Internt kompetensutbyte och utnyttjande av extern kompetens

En viktig strategisk fråga för Riksrevisionen är att utnyttja den egna samlade kompetensen på bästa sätt och vid behov komplettera den dels genom samarbete med universitet, dels genom att anlita konsulter inom både revision och administration.

Internt kompetensutbyte

Samverkan både mellan och inom verksamhetsgrenarna syftar till att utnyttja medarbetarnas kompetens så effektivt som möjligt och samtidigt bidra till att utveckla deras kompetens. Effektivitetsrevisorer deltar främst i den årliga revisionen av myndigheternas resultatredovisningar och årliga revisorer deltar när så är lämpligt i effektivitetsgranskningar. Årliga revisorer (årlig revision) bidrar också till effektivitetsrevisionens verksamhetsplanering med insikter från sin granskning av de statliga myndigheterna.

Möjligheter till kompetensutveckling tas också till vara när medarbetare deltar i Riksrevisionens internationella utvecklingssamarbete. Övriga internationella kontakter, bl.a. inom ramen för INTOSAI och EUROSAI, utnyttjas

för omvärldsbevakning och kompetensutveckling utifrån granskningsverksamhetens behov.

Extern kompetens

Då organisationen har behov av tidsbegränsad kompetensförstärkning väljer Riksrevisionen att anlita konsulter. Inom revisionsverksamheten upphandlas konsulter främst för att tillföra särskild sakkunskap, men också avancerad metodkunskap. Extern kompetens anlitas även för utbildningsinsatser och inom administrationen. Under året fortsatte Riksrevisionens samarbete med Uppsala och Stockholms universitet. Syftet är främst att få tillgång till aktuell och relevant kunskap och kompetens inom områden där granskningar planeras eller genomförs.

Externt kompetensstöd utnyttjades till en kostnad²³ av 22 miljoner kronor under 2008. Detta är en minskning med 31 procent jämfört med föregående år. Externt kompetensstöd inom kärnverksamheterna inklusive övrig avrapportering och kompetensutveckling uppgick till 14 miljoner kronor (en minskning med 16 procent) och administration och ledning till 8 miljoner kronor (en minskning med 48 procent). Denna minskning av kostnaderna för extern kompetens är ett resultat av tillfälliga besparingsåtgärder under 2008.

Personal

Vid årets slut var 279 personer (inklusive tjänstlediga 314) anställda vid Riksrevisionen. Minskningen jämfört med föregående år beror främst på en eftersläpning i återrekryteringen efter anställningsstoppet under året.

TABELL 18: ANTAL ANSTÄLLDA PER 31 DECEMBER 2006–2008

	2006	2007	2008
Anställda totalt	343	343	314
Varav kvinnor	186	191	180
Varav män	157	152	134
Varav tjänstlediga	33	23	35
Anställda (exklusive tjänstlediga)	310	320	279

Under 2008 har 65 personer slutat eller gått på tjänstledighet och 32 stycken har rekryterats eller återkommit från tjänstledighet.

²³ Kostnad anges här enbart för att ge en uppfattning om omfattningen av externt kompetensstöd. Kostnaderna ingår i redovisningen för respektive berörd verksamhetsgren i tidigare kapitel.

Medelantalet anställda²⁴ har ökat till 330 (316). Antalet anställda har minskat under året, från 343 personer per den 31 december 2007 till 314 den 31 december 2008. Flertalet avgångar skedde under senare delen av året.

Sjukfrånvaro och åtgärder för att förebygga ohälsa

Sjukfrånvaro

Den totala sjukfrånvaron minskade något jämfört med föregående år. Andelen långtidssjuka uppvisar den största minskningen.

TABELL 19: SJUKFRÅNVARO 2007–2008, PROCENT

	2007	2008
Total sjukfrånvaro²⁵	2,1	1,5
<i>Varav:</i>		
Kvinnor	2,9	2,0
Män	1,0	0,8
Anställda –29 år	0,7	1,6
Anställda 30–49 år	2,7	1,5
Anställda 50– år	1,6	1,5
<i>Av total sjukfrånvaro avser:</i>		
Andel långtidssjuka (60 dagar eller mer)	57,9	32,7
– Andel långtidssjuka av total ordinarie arbetstid ²⁶	1,2	0,4

Åtgärder för att förebygga ohälsa

Under 2008 avslutades ett förebyggande hälsoarbete som inleddes året innan i samarbete med företagshälsovården. Syftet är att stötta medarbetarna till att på ett tidigt stadium själva förebygga ohälsa genom ökad medvetenhet och ansvarstagande i hälsofrågor. Totalt deltog 151 personer varav 100 genomförde hälsoarbetet fullständigt.

²⁴ Uppgiften återfinns i Sammanställning över väsentliga uppgifter.

²⁵ I förhållande till total ordinarie arbetstid.

²⁶ Total sjukfrånvaro i procent multiplicerad med andel långtidssjuka (60 dagar eller mer) i procent.

Sammanställning över väsentliga uppgifter

(tkr)	2008	2007	2006	2005	2004
Låneram i Riksgäldskontoret					
Beviljad	30 000	40 000	45 000	50 000	50 000
Utnyttjad	7 512	12 048	17 579	28 526	37 700
Kontokredit hos Riksgäldskontoret					
Beviljad	32 483	32 284	32 449	32 415	30 907
Maximalt utnyttjad	1 170	0	0	0	10 493
Räntekonto Riksgäldskontoret					
Ränteintäkter	605	1 081	714	645	769
Räntekostnader	–	–	–	–	72
Avgiftsintäkter					
<i>Avgiftsintäkter som disponeras</i>					
Beräknat belopp enligt anslagsdirektiv	–	–	–	–	–
Avgiftsintäkter	430	2 519	2 785	2 801	7 478
<i>Avgiftsintäkter som ej disponeras</i>					
Avgiftsintäkter	135 458	132 215	120 538	121 080	120 626
Anslagskredit					
Beviljad	9 745	9 676	9 600	9 724	8 072
Utnyttjad	–	–	–	–	–
Anslag					
<i>Ramanslag</i>					
Anslagssparande	14 606	11 378	21 164	34 575	36 422
– varav intecknat	–	–	–	–	–
Bemyndiganden					
Tilldelade bemyndiganden	28 000	68 000	–	–	–
Utestående åtaganden	23 552	29 261	–	–	–
Personal					
Antalet årsarbetskrafter (st.)	274	287	293	294	274
Medelantalet anställda (st.)	330	316	315	310	288
Driftkostnad per årsarbetskraft	1 087	1 127	1 024	1 003	1 006
Kapitalförändring					
Årets kapitalförändring	17 957	–12 305	–764	–6 304	3 622
Balanserad kapitalförändring	–39 131	–26 826	–26 062	–19 758	–23 380

Finansiell redovisning

Resultaträkning

(tkr)	Not	2008	2007
Verksamhetens intäkter			
Intäkter av anslag		319 182	316 507
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	1	430	2 519
Intäkter av bidrag	2	610	468
Finansiella intäkter	3	723	1 248
Summa		320 945	320 742
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	4	-224 620	-237 879
Kostnader för lokaler		-27 246	-26 895
Övriga driftkostnader		-46 095	-59 282
Finansiella kostnader	5	-707	-1 287
Avskrivningar och nedskrivningar		-6 373	-7 843
Summa		-305 041	-333 186
Verksamhetsutfall		15 904	-12 444
Uppbördsverksamhet			
Intäkter av avgifter m.m. samt andra intäkter som inte disponeras av myndigheten	6	135 458	132 215
Medel som tillförts statsbudgeten från upp- bördsverksamhet		-133 405	-132 076
Saldo		2 053	139
Transfereringar			
Medel som erhållits från statsbudgeten för finansiering av bidrag		4 500	4 252
Lämnade bidrag		-4 500	-4 252
Saldo		0	0
Årets kapitalförändring	7	17 957	-12 305

Balansräkning

(tkr)	Not	2008-12-31	2007-12-31
TILLGÅNGAR			
Immateriella anläggningstillgångar			
Balanserade utgifter för utveckling	8	1 793	879
Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar	9	236	298
Summa		2 029	1 177
Materiella anläggningstillgångar			
Förbättringsutgifter på annans fastighet	10	308	2 460
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	11	5 247	8 591
Summa		5 555	11 051
Fordringar			
Kundfordringar		6	2 143
Fordringar hos andra myndigheter		22 690	28 665
Övriga fordringar		1 939	1 831
Summa		24 635	32 639
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader	12	6 811	7 245
Övriga upplupna intäkter		3 267	1 214
Summa		10 078	8 459
Avräkning med statsverket			
Avräkning med statsverket	13	-34 264	-35 851
Summa		-34 264	-35 851
Kassa och bank			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret		31 543	26 282
Kassa och bank		391	201
Summa		31 934	26 483
SUMMA TILLGÅNGAR		39 967	43 958

(tkr)	Not	2008-12-31	2007-12-31
KAPITAL OCH SKULDER			
Myndighetskapital			
Statskapital	14	35	
Balanserad kapitalförändring	15	-39 131	-26 826
Kapitalförändring enligt resultaträkningen		17 957	-12 305
Summa		-21 139	-39 131
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelse	16	6 633	10 095
Summa		6 633	10 095
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	17	7 512	12 048
Skulder till andra myndigheter		9 373	8 601
Leverantörsskulder	18	8 658	9 818
Övriga skulder		4 109	4 554
Summa		29 652	35 021
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader	19	24 497	37 655
Oförbrukade bidrag		324	318
Summa		24 821	37 973
SUMMA KAPITAL OCH SKULDER		39 967	43 958
Ansvarsförbindelser		Inga	Inga

Anslagsredovisning*Redovisning mot anslag*

Anslag (tkr)	Ingående över- förings- belopp	Anvisade medel enligt anslags- direktiv	Indrag- ning av anslags- medel	Totalt disponi- belt belopp	Utgifter	Utgående över- förings- belopp
Utgiftsområde 2 anslag 90:1 Riksrevisionen, ramanslag	6 951	290 138		297 089	284 351	12 738
Utgiftsområde 7 anslag 8:5 Riksrevisionen: Internatio- nellt utvecklingssamarbete, ramanslag	4 427	40 000	3 227	41 200	39 332	1 868
Summa	11 378	330 138	3 227	338 289	323 683	14 606

Anslagen är räntebärande.

Redovisning mot inkomstittel

Inkomstittel (tkr)	Inkomster
2558 Avgifter för årlig revision	133 405

Redovisning mot bemyndiganden

Anslag 8:5 Riksrevisionen: Internationellt utvecklingssamarbete, ramanslag,
utgiftsområde 7

(tkr)	Not 20	Tilldelat Bemyndi- gande	Ingående åtaganden	Utestående åtaganden	Utestående åtagandenas fördelning per år		
					2009	2010	2011
Summa		28 000	29 261	23 552	18 281	4 471	800

Finansieringsanalys

(tkr)	Not	2008	2007
DRIFT			
<i>Kostnader</i>	21	-302 130	-324 295
Finansiering av drift			
Intäkter av anslag		319 183	316 507
Intäkter av avgifter och andra ersättningar		430	2 519
Intäkter av bidrag		610	468
Övriga intäkter		723	1 248
<i>Summa medel som tillförts för finansiering av drift</i>		320 945	320 742
<i>Ökning (-)/minskning (+) av kortfristiga fordringar</i>		1 747	-2 829
<i>Ökning (+)/minskning (-) av kortfristiga skulder</i>		-14 232	19 443
Kassaflöde från/till drift		6 330	13 061
INVESTERINGAR			
Investeringar i materiella tillgångar		-347	-1 924
Investeringar i immateriella tillgångar		-1 381	-1 228
<i>Summa investeringsutgifter</i>		-1 728	-3 152
Finansiering av investeringar			
Lån från Riksgäldskontoret		2 712	2 141
– amorteringar		-7 248	-7 672
Ökning/Minskning av statskapital med medel som erhållits från/tillförts statsbudgeten		35	
Försäljning av anläggningstillgångar		0	0
– därav medel som tillförts statsbudgeten		0	0
<i>Summa medel som tillförts för finansiering av investeringar</i>		-4 501	-5 531
Kassaflöde till investeringar		-6 230	-8 683

(tkr)	2008	2007
UPPBÖRDSVERKSAMHET		
Intäkter av avgifter m.m. samt andra intäkter som inte disponeras av myndigheten	135 457	132 215
Förändring av fordringar och skulder	4 886	-112
<i>Inbetalningar i uppbördsverksamheten</i>	<i>140 344</i>	<i>132 103</i>
 <i>Medel som tillförts statsbudgeten från uppbördsverksamhet</i>	 <i>-133 405</i>	 <i>-132 076</i>
Kassaflöde till uppbördsverksamhet	6 939	27
TRANSFERERINGSVERKSAMHET		
Lämnade bidrag	-4 500	-4 252
<i>Utbetalningar i transfereringsverksamhet</i>	<i>-4 500</i>	<i>-4 252</i>
Finansiering av transfereringsverksamhet		
Medel som erhållits från statsbudgeten för finansiering av bidrag	4 500	4 252
<i>Summa medel som tillförts för finansiering av transfereringsverksamhet</i>	<i>4 500</i>	<i>4 252</i>
Kassaflöde från/till transfereringsverksamhet	0	0
FÖRÄNDRING AV LIKVIDA MEDEL	7 039	4 405

**SPECIFIKATION AV FÖRÄNDRING AV
LIKVIDA MEDEL**

(tkr)	2008	2007
Likvida medel vid årets början	-9 369	-13 774
Ökning (-)/minskning (+) av kassa och bank	190	-197
Ökning (-)/minskning (+) av tillgodo-havande RGK	5 262	-4 485
Ökning (+)/minskning av avräkning med stats- verket	1 588	9 087
Summa förändring av likvida medel	7 039	4 405
Likvida medel vid årets slut	-2 330	-9 369

Tilläggsupplysningar och noter

(Belopp redovisas i tusental kronor där inte annat anges.)

Tillämpade redovisningsprinciper

Riksrevisionens redovisning följer god redovisningssed och lagen (2006:999) med ekonomiadministrativa bestämmelser för riksdagsförvaltningen, Riksdagens ombudsmän och Riksrevisionen. Årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordningen (2000:605) om myndigheters årsredovisning och budgetunderlag samt ESV:s föreskrifter och allmänna råd till förordningen.

Enligt lagen (2002:1022) om revision av statlig verksamhet m.m. ska Riksrevisionen ta ut avgift för årlig revision. Avgiften ska bestämmas efter den tid som behövs för att fullgöra uppdraget och utifrån en tidtaxa²⁷ som följer av lönenivån för dem som deltar i granskningen. Ersättning för direkta kostnader för konsulter, resor och liknande bestäms för sig. Inkomsterna redovisas mot inkomstitel och disponeras således inte av Riksrevisionen.

Driftkostnader per årsarbetskraft, årsarbetskrafter och medelantal anställda som redovisas i Sammanställning över väsentliga uppgifter har beräknas enligt allmänna råd till 2 kap. 4 § förordningen (2000:605) om myndigheters årsredovisning och budgetunderlag.

Myndighetens gemensamma kostnader fördelas utifrån antal personer på revisionsenheterna och den internationella funktionen. Dessa kostnader tillsammans med de enhetsgemensamma kostnader som uppstår på respektive enhet eller funktion fördelas enligt förbrukade timmar inom verksamhetsgrenarna. Utgifterna för omställningskostnader ingår inte i fördelningen.

Myndighetens gemensamma kostnader består av kostnader för myndighetsledning (inklusive styrelsen och Vetenskapliga rådet) och administration, lokaler, utrustning, inventarier, utbildningskostnader, förvaltningskostnader samt kostnader för verksamhetsutveckling m.m. Enhetsgemensamma kostnader är ledning och administration av verksamheten på enhetsnivå, kursavgifter och övriga personalkostnader. Utbetalningar av bidrag som finansieras med det under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd uppförda anslaget 8:5 Riksrevisionen: Internationellt utvecklingssamarbete redovisas som transferering i resultaträkningen.

²⁷ Riksdagen har beslutat om en högsta taxenivå.

Värderingsprinciper

Anläggningstillgångar

Som anläggningstillgångar redovisas Balanserade utgifter för utveckling, Rättigheter och andra immateriella tillgångar, Förbättringsutgifter på annans fastighet samt Maskiner, inventarier, installationer m.m. som har ett anskaffningsvärde på minst 10 000 kronor och en beräknad ekonomisk livslängd som uppgår till lägst tre år. Immateriella anläggningstillgångar ska ha ett värde på lägst 100 000 kronor för att utgiften ska aktiveras.

Avskrivning sker från den månad som tillgången tas i bruk.

Tillämpade avskrivningstider

3–5 år	Balanserade utgifter för egenutveckling. En individuell bedömning av ekonomisk livslängd görs.
3–5 år	Rättigheter och andra immateriella tillgångar.
5 år ²⁸	Förbättringsutgifter på annans fastighet.
5–7 år	Maskiner, inventarier, installationer m.m.

Omsättningstillgångar

Fordringarna har tagits upp till det belopp som efter individuell prövning beräknas bli betalat.

Skulder

Skulder har tagits upp till nominellt belopp.

Brytdag

Av 10 § förordningen (2000:606) om myndigheters bokföring framgår att alla myndigheter ska tillämpa s.k. brytdag då den löpande bokföringen för perioden ska avslutas. Brytdag infaller den 12 januari. Löpande redovisning och anslagsavräkning avseende räkenskapsåret 2008 har gjorts fram t.o.m. den 12 januari 2009. Efter brytdagen tillförs räkenskaperna främst bokslutstransaktioner innefattande bl.a. periodavgränsningsposter. Som periodavgränsningspost bokförs förutbetalda kostnader, upplupna intäkter, upplupna kostnader och förutbetalda intäkter vars belopp överstiger 50 000 kronor.

Avsättningar

Riksrevisionen har gjort avsättningar för avtalade pensioner till personal som har beviljats delpension, för personal som pensionerats i samband med bildandet av Riksrevisionen och för personal som sagts upp under 2007.

²⁸ Dock längst hyreskontraktets varaktighet.

Noter

(tkr)

Resultaträkning

Not 1	Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2008	2007
	Avgiftsintäkter	175	2 214
	Övriga intäkter av avgifter och andra ersättningar	255	305
	Summa	430	2 519
Not 2	Intäkter av bidrag	2008	2007
	Bidrag från Världsbanken	610	468
	Summa	610	468
Not 3	Finansiella intäkter	2008	2007
	Ränteintäkter avseende räntekontot i Riksgäldskontoret	605	1 081
	Övriga finansiella intäkter	118	167
	Summa	723	1 248
Not 4	Kostnader för personal	2008	2007
	Lönekostnader exklusive arbetsgivaravgifter, pensionspremier och andra avgifter enligt lag och avtal	135 545	139 851
	Summa	135 545	139 851
	Jämförelsetalet för 2007 har räknats om beroende på att de statliga inrapporteringskoder som ligger till grund för beräkning av noten har ändrats 2008.		
Not 5	Finansiella kostnader	2008	2007
	Räntekostnader avseende lån i Riksgäldskontoret	455	564
	Övriga finansiella kostnader	252	723
	Summa	707	1 287
Not 6	Uppbördsverksamhet	2008	2007
	Avgifter för årlig revision	135 458	132 215
	Summa	135 458	132 215

Not 7	Årets kapitalförändring	2008	2007
	Uppdragsverksamhet		
	– internationella uppdrag	–8	435
	Periodiseringsdifferenser		
	– driftverksamhet	16 386	–13 676
	– uppbördsverksamhet	2 052	1 214
	– projekt finansierat med balanserat kapital	–473	–278
	Summa	17 957	–12 305

Kapitalförändringen visar en periodiseringsdifferens mellan de kostnader/intäkter som Riksrevisionen redovisar och de utgifter/incomester som avräknats statsbudgeten.

Balansräkning

Not 8	Balanserade utgifter för utveckling	2008	2007
	Ingående anskaffningsvärde	18 500	17 445
	Årets anskaffningar	1 279	1 055
	Utgående anskaffningsvärde	19 779	18 500
	Ingående ackumulerade avskrivningar	–17 621	–17 445
	Årets avskrivningar	–365	–176
	Utgående ackumulerade avskrivningar	–17 986	–17 621
	Summa	1 793	879
Not 9	Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar	2008	2007
	Ingående anskaffningsvärde	1 877	1 704
	Årets anskaffningar	102	173
	Utgående anskaffningsvärde	1 979	1 877
	Ingående ackumulerade avskrivningar	–1 579	–1 318
	Årets avskrivningar	–164	–261
	Utgående ackumulerade avskrivningar	–1 743	–1 579
	Summa	236	298

Not 10	Förbättringsutgifter på annans fastighet	2008	2007
	Ingående anskaffningsvärde	15 411	15 411
	Årets anskaffning	0	0
	Utgående anskaffningsvärde	15 411	15 411
	Ingående ackumulerade avskrivningar	-12 951	-9 837
	Årets avskrivningar	-2 152	-3 114
	Utgående ackumulerade avskrivningar	-15 103	-12 951
	Summa	308	2 460
Not 11	Maskiner, inventarier, installationer m.m.	2008	2007
	Ingående anskaffningsvärde	27 013	25 682
	Årets anskaffning	347	1 923
	Avyttringar	-3 710	-592
	Utgående anskaffningsvärde	23 650	27 013
	Ingående ackumulerade avskrivningar	-18 422	-14 648
	Årets avskrivningar	-3 691	-4 292
	Avyttring	3 710	518
	Utgående ackumulerade avskrivningar	-18 403	-18 422
	Summa	5 247	8 591
Not 12	Periodavgränsningsposter	2008	2007
	Förutbetalda hyreskostnader	6 537	6 517
	Övriga förutbetalda kostnader	274	728
	Upplupna intäkter årlig revision	3 267	1 214
	Summa	10 078	8 459
Not 13	Avräkning med statsverket	2008	2007
	Uppbörd		
	Ingående balans	-24 474	-23 772
	Redovisat mot inkomsttitel	-133 405	-132 076
	Uppbördsmedel som betalats till		
	icke räntebärande flöde	138 221	131 375
	<i>Skulder avseende Uppbörd</i>	<i>-19 658</i>	<i>-24 474</i>

Anslag i räntebärande flöde

Ingående balans	-11 378	-21 165
Redovisat mot anslag	323 683	320 760
Anslagsmedel som tillförts räntekonto	-330 138	-322 538
Återbetalning av anslagsmedel	3 227	11 566
<i>Skulder avseende anslag i räntebärande flöde</i>	<i>-14 606</i>	<i>-11 378</i>

Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto i Riksbanken

Ingående balans	0	0
Inbetalningar i icke räntebärande flöde	140 626	134 128
Utbetalningar i icke räntebärande flöde	-2 405	-2 753
Betalningar hänförliga till anslag och inkomsttitlar	-138 221	-131 375
<i>Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto i Riksbanken</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>Summa Avräkning med statsverket</i>	<i>-34 264</i>	<i>-35 851</i>

Not 14	Statskapital	2008	2007
	Konst som överförts från Statens konstråd	35	
	<i>Summa</i>	35	
Not 15	Balanserad kapitalförändring	2008	2007
	Avgiftsfinansierad verksamhet:		
	– viss årlig revision	621	899
	Avgiftsfinansierad verksamhet:		
	– internationella uppdrag	6 921	6 486
	Periodiseringsdifferenser	-46 672	-34 211
	<i>Utgående balans</i>	<i>-39 131</i>	<i>-26 826</i>
Not 16	Avsättning för pensioner och liknande förpliktelser	2008	2007
	Ingående avsättning	10 095	9 120
	Årets pensionskostnad	641	4 496
	Årets pensionsutbetalningar	-4103	-3 521
	<i>Summa utgående avsättning</i>	<i>6 633</i>	<i>10 095</i>

Not 17	Lån i Riksgäldskontoret	2008	2007
	Ingående balans	12 048	17 579
	Nya lån	2 712	2 141
	Årets amorteringar	-7 248	-7 672
	Utgående balans	7 512	12 048
	Beviljad låneram 30 miljoner kronor		

Not 18	Leverantörsskulder	2008	2007
	Leverantörsskulder	8 513	9 599
	Leverantörsskulder, utländska	145	219
	Summa	8 658	9 818

Not 19	Periodavgränsningsposter	2008	2007
	Semester- och löneskuld inkl. avgifter	22 027	24 707
	Upplupen pensionsavgift 2003-2006	555	9 055
	Övriga upplupna kostnader	1 915	3 893
	Öförbrukade bidrag - utomstatliga	324	318
	Summa	24 821	37 973

Not 20 Redovisning mot bemyndiganden
Riksrevisionen har en viktig roll när det gäller internationella biståndsinsatser avseende institutionsuppbyggnad och korruptionsbekämpning. Insatserna löper ofta över flera år varför Riksrevisionen bemyndigats att ingå åtaganden som medför utgifter under senare budgetår än det år statsbudgeten avser. Utestående åtaganden som täcks av redan anvisat anslag uppgår till 1,2 miljoner kronor.

Not 21	Finansieringsanalys	2008	2007
	Kostnader enligt resultaträkningen		-333
		-305 041	186
	Realisationsförlust	0	73
	Avskrivningar	6 373	7 843
	Avsättningar	-3 461	975
	Summa	-302 129	-324 295

Uppgifter om ledande befattningshavare

Styrelseledamöters och suppleanterns uppdrag 2008

Riksrevisionen ska enligt 7 kap. 10 § i föreskriften (FRS 2006:10) om tillämpningen av lagen (2006:999) med ekonomiadministrativa bestämmelser m.m. för riksdagsförvaltningen, Riksdagens ombudsmän och Riksrevisionen redovisa uppgifter relaterat till styrelseledamöter och suppleanter enligt 7 kap. 2 § förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag. Riksrevisionen ska för dessa personer uppges uppdrag som styrelse- eller rådsledamot i andra statliga myndigheter och uppdrag som styrelseledamot i aktiebolag (utredningsuppdrag i myndighetsform ingår inte i sammanställningen). Myndigheten ska vidare redovisa de skattepliktiga ersättningar och andra förmåner som betalats ut under räkenskapsåret och de framtida åtaganden som avtalats för var och en av styrelsens ordinarie ledamöter och suppleanter vid myndigheten som utsetts av regeringen.

UPPGIFTER FÖR ORDINARIE LEDAMÖTER

Eva Flyborg	–
Tommy Waidelich	Riksbanksfullmäktige, suppleant
Anne-Marie Pålsson	Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond, suppleant GL Beijer AB Länsförsäkringar AB Länsförsäkringar Skåne, v. ordf. HQ Bank Stiftelsen Institutet för Framtidsfrågor
Carina Adolfsson Elgestam	Länsstyrelsen i Kronobergs län, insynsråd Vida Vision AB
Ewa Thalén Finné	Statens strålskyddsinstitut (t.o.m. 080630) Boverkets insynsråd (fr.o.m. 080626)
Alf Eriksson	Länsstyrelsen i Hallands län Statens genetiknämnd Stiftelsen IVL Svenska Miljöinstitutet AB
Per Rosengren	Mariestad Töreboda Energi AB, suppleant
Björn Hamilton	Post- och telestyrelsen
Margareta Andersson	–
Helena Hillar Rosenqvist	–
Rose-Marie Frebran (t.o.m. 090831)	Centrum för lättläst, ordf. Malmbergs Elektriska AB ÖSK Elitfotboll AB
Torsten Lindström (fr.o.m. 091029)	–

UPPGIFTER FÖR SUPPLEANTER

Agneta Lundberg	Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning, v. ordf. Miljö och vatten Örnsköldsvik AB, ordf.
Ulla Löfgren	Brottsoffermyndighetens nämnd Riksbanksfullmäktige, suppleant
Leif Pettersson	Valrossen AB Boden Kommunföretag AB, suppleant
Carl-Erik Hedlund	Stockholms Hamn AB Kapellskärs Hamn AB AB Svensk Tidskrift
Phia Andersson	–
Marie Engström	–
Lennart Hedquist	Länsstyrelsen i Uppsala län, insynsråd SBC Sveriges Bostadsrättscentrum AB, ordf. SBC ek. för., ordförande Handelsbankens Fonder AB
Birgitta Carlsson	Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden Lidingö hotell- och konferenscentrum AB
Tobias Krantz	Offentliga sektorns särskilda nämnd Rättsmedicinalverkets insynsråd
Ingegerd Saarinen	–
Helena Höj	Hjälpmedelsinstitutet, ordf.

Ersättningar och förmåner som betalats ut under 2008

(beloppen anges i kronor)

RIKSREVISORER

Lennart Grufberg	1 062 026
Karin Lindell	1 317 267
Eva Lindström	1 333 674
Claes Norgren	623 467

STYRELSELEDAMÖTER

Eva Flyborg	130 120
Tommy Waidelich	82 350
Anne-Marie Pålsson	34 000
Carina Adolfsson Elgestam	34 420
Ewa Thalén Finné	34 770
Alf Eriksson	34 770
Per Rosengren	35 040
Björn Hamilton	34 770
Margareta Andersson	34 620
Helena Hillar Rosenqvist	35 320
Rose-Marie Frebran	23 260
Torsten Lindström	6 143

STYRELSESUPPLEANTER

Agneta Lundberg	2 100
Ulla Löfgren	1 400
Leif Pettersson	700
Carl-Erik Hedlund	0
Phia Andersson	2 100
Marie Engström	0
Lennart Hedquist	2 170
Birgitta Carlsson	1 400
Tobias Krantz	1 400
Ingegerd Saarinen	0
Helena Höij	700

Framtida åtaganden

Lennart Grufberg är efter förordnandetiden berättigad till hel chefs pension. Därvid förutsätts att endast den bästa av de båda pensionerna, chefs pension eller förordnandepension, betalas ut. Grufberg tillerkänns utöver pension enligt ovan en kompletterande avgångsersättning från förordnandetidens slut till den månad han fyller 65 år. Ersättningen beräknas som skillnaden mellan den då aktuella grundlönen för en riksrevisor jämte det administrativa lönetillägget, å ena sidan, och vad han är berättigad till i chefs pension, å andra sidan. Ersättningen ska minskas med vad Grufberg under den aktuella perioden dels uppbär i ersättning enligt 13 § andra stycket förordningen (1995:1038) om chefs pensioner, dels uppbär som inkomst av uppdrag utomlands som inte beskattas i Sverige. Från avräkningen undantas inkomster som på årsbasis inte överstiger 18 000 kronor.

I övrigt gäller att för anställning som riksrevisor ska gälla förordningen (1995:1038) om statliga chefs pensioner, vilken antagits av riksdagens förvaltningsstyrelse för tillämpning inom riksdagen och dess myndigheter (RFS 1996:4). Dock gäller att rätt till hel pension uppnås efter en förordnandetid på sju år och att den som fullgjort ett sådant sjuårsförordnande är undantagen från ålderskraven för erhållande av pension.